

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

EBEVEYN KABUL REDDİNİN PSİKOLOJİK ESNEKLİKLE
İLİŞKİSİNDE SOMATİZASYONUN ARACI ROLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nur AYDOĞAN

LefkoŐa

Haziran, 2022

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**EBEVEYN KABUL REDDİNİN PSİKOLOJİK ESNEKLİKLE
İLİŞKİSİNDE SOMATİZASYONUN ARACI ROLÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nur AYDOĞAN

Tez Danışmanı

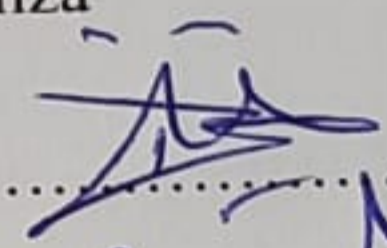
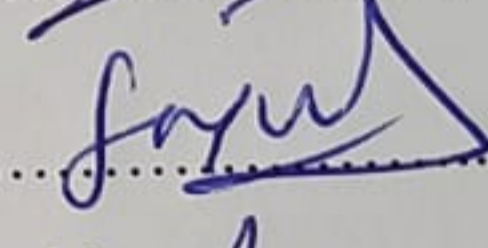

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Lefkoőa

Haziran, 2022

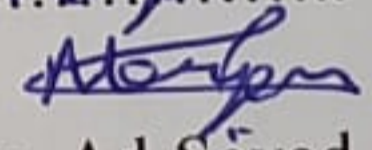
Onay

Nur Aydoğan tarafından hazırlanan “**Ebeveyn Kabul Reddinin Psikolojik Esneklikle İlişkinde Somatizasyonun Aracı Rolü**” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Klinik Psikoloji Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Jüri Başkanı:	Dr. Bingül Harmanca	
Jüri Üyesi:	Yrd. Doç. Dr. Sengül Başarı	
Danışman:	Doç. Dr. Mergen Karadağ	

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

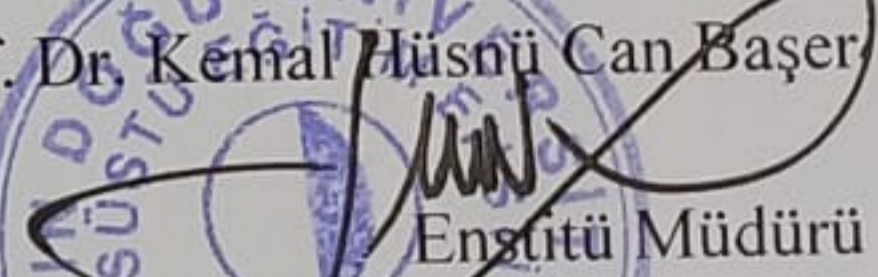
30.6.2022

Doç. Dr. Mergen Karadağ

 Ünvan, Ad-Söyad

Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../ 20...

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

 Enstitü Müdürü

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Nur AYDOĞAN

...../...../.....

Gün/Ay/Yıl

Teşekkür

Öncelikle araştırmanın her aşamasında bana yol gösterici olan çok değerli hocam Doç.Dr. Meryem Karaaziz'e,

Hem lisans hem de yüksek lisans eğitimim boyunca bilgileriyle bana ışık tutan hocalarım Prof. Dr. Ebru Çakıcı ve Prof. Dr. Mehmet Çakıcı'ya,

Bana bilgi ve tecrübesiyle destek olan değerli meslektaşım ve yakın dostum Uzman Psikolog Ayşenur Bayraktar'a ve beni her daim cesaretlendiren dostlarım Afra Görücü Ünsal'a ve Çiğdem Aysun Per'e, ,

Araştırmada yer alan tüm katılımcılara ulaşmamı sağlayan başta Serpil Koray olmak üzere tüm dostlarıma,

Araştırmama katkı sağlayan tüm gönüllü katılımcılara,

Tezimin her aşamasında benim yanımda olan ve varlığını her zaman hissettiğim sevgili yol arkadaşım, eşim, avukatım Osman Aydoğan'a,

Bu süreçte bana güç ve enerji veren hayatımın en değerli varlıkları, çocuklarım Yusuf ve Serra'ya,

Son olarak tüm hayatım boyunca yanımda olan ve desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen sevgili annem Hatice Çelikel ve babam Süleyman Çelikel'e, En içten teşekkürlerimi ve minnettarlığımı sunarım.

Nur AYDOĞAN

Özet
Ebeveyn Kabul Reddinin Psikolojik Esneklikle İlişkisinde
Somatizasyonun Aracı Rolü

Aydoğan, Nur

Yüksek Lisans Tezi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Meryem Karaaziz

Haziran, 2022

Bu araştırmanın amacı anne-baba kabul ve reddiyle psikolojik esneklik arasındaki ilişkide somatizasyonun aracı rolünü görmektir. Araştırmamız Türkiye’de yaşayan 18 yaş ve üstü, 474 (%56) kadın, 402 (%46) erkek, 876 gönüllü katılımcıyla çevrimiçi olarak yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Demografik bilgi formu, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği, Bradford Somatik Envanteri, Psikolojik Esneklik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel olarak analiz edilmesi için Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 26.0 programı kullanılmıştır. Veri setinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik hipotez testleri tercih edilmiştir. Bağımsız örneklem t testi uygulanmış, ikiden daha çok gruptan oluşması durumunda ise ANOVA uygulanmıştır. Ayrıca ileri analiz olarak Tukey testi seçilmiştir. Korelasyonlar Spearman testiyle incelenmiştir. Yordama durumunun testinde regresyon analizi uygulanmıştır. Aracı rolü yapısal eşitlik modellemesi ile test edilmiştir. Bulgulara göre anne-baba kabulü psikolojik esnekliği arttırmaktadır. Anne-baba reddi ise düşük psikolojik esneklikle birlikte somatizasyonun belirleyicisi olduğu saptanmıştır. Anne kabul-reddinin psikolojik esneklikle ilişkisinde somatizasyon aracı rolü üstlenirken, baba kabul-reddi ve psikolojik esneklik ilişkisinde somatizasyonun aracı rolünün olmadığı bulunmuştur. Diğer değişkenler arası ilişkiler ve demografik özelliklere göre anlamlı farklılıklar, alanyazınla ilişkilendirilerek tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anne-Baba Kabul ve Reddi, Psikolojik Esneklik, Somatizasyon

Abstract
**The Mediating Role of Somatization in the Relationship Between Parental
Acceptance and Rejection and Psychological Flexibility**

Aydogan, Nur

MA Thesis, Department of Clinical Psychology

The aim of this study is to see the mediating role of somatization in the relationship between parental acceptance and rejection and psychological flexibility. Our research was conducted online with 876 volunteer participants aged 18 and over, 474 (56%) women, 402 (46%) men, living in Turkey. Demographic information form, Adult Parent Acceptance-Rejection Scale, Bradford Somatic Inventory, and Psychological Resilience Scale were used as data collection tools in the study. Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 26.0 program was used for statistical analysis of the research data. It was determined that the data set showed a normal distribution and parametric hypothesis tests were preferred. Independent sample t-test was applied, and if it consisted of more than two groups, ANOVA was applied. In addition, Tukey test was chosen as further analysis. Correlations were examined by Spearman's test. Regression analysis was applied to test the prediction status. The mediator role was tested with structural equation modeling. According to the findings, parental acceptance increases psychological flexibility. Parental rejection, on the other hand, was found to be a determinant of somatization with low psychological flexibility. It was found that somatization played a mediating role in the relationship between maternal acceptance-rejection and psychological flexibility, while somatization did not have a mediator role in the relationship between father acceptance-rejection and psychological flexibility. Relationships between other variables and significant differences according to demographic characteristics were discussed in relation to the literature.

Key Words: Somatization, Parental acceptance and rejection, Psychological Flexibility

İÇİNDEKİLER

ONAY	iii
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
Araştırmanın Amacı	4
Alt Amaçlar	4
Araştırmanın Önemi.....	5
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
VARSAYIMLAR (SAYILTILAR)	6
TANIMLAR	6
BÖLÜM II.....	8
KAVRAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8

Kavramsal Temeller	8
<i>Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (EKAR).....</i>	8
Psikolojik Esneklik Modeli.....	19
An'la Temas.....	20
Ayrışma.....	21
Bağlamsal Benlik	21
Kabul.....	22
Değerler.....	22
Değer Odaklı Davranışlarda Kararlılık	23
Somatizasyon.....	23
Somatizasyon Bozukluğu ve Klinik Görünüm.....	24
İlgili Araştırmalar.....	25
<i>Ebeveyn kabul ve reddi ve psikolojik esneklik</i>	25
<i>Ebeveyn Kabul-Reddi ve Somatizasyon ilişkisiyle ilgili Araştırmalar</i>	27
<i>Psikolojik Esneklikle Somatizasyon İlişkisini İnceleyen İlgili Araştırmalar</i>	29
BÖLÜM III.....	31
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	31
Araştırmanın Modeli	31
Evren ve Örneklem.....	31
Veri Toplama Araçları	33
<i>Sosyodemografik Bilgi Formu</i>	33
<i>Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği (EKRO/K).....</i>	33
<i>Psikolojik Esneklik Ölçeği</i>	34
<i>Bradford Somatik Envanteri (BSE 44).....</i>	35
Veri Toplama Yöntemi	36
Etik Konular	38
Çalışma Planı.....	39
BÖLÜM IV	40

BULGULAR VE YORUMLAR	40
BÖLÜM V.....	63
TARTIŞMA.....	63
BÖLÜM VI.....	72
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
Sonuç.....	72
Öneriler	75
EKLER	83
EK.1. Bilgilendirme Formu	83
EK.2. Aydınlatılmış Onam Formu	84
EK.3.Demografik Bilgi Formu	85
EK.4.Yetişkin Anne-Baba Kabul Ve Red Ölçeği	86
EK.5. Yetişkin Anne-Baba Kabul Ve Reddi Ölçeği	87
EK.6. Psikolojik Esneklik Ölçeği.....	88
EK.7. Bradford Somatik Envanteri.....	89
EK.8.Ölçek İzinleri	90
EK.9.Etik Kurul Onayı.....	94
EK.10. İntihal Raporu	95
EK.11.Özgeçmiş.....	96

Tablolar Listesi

Tablo 1. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı.....	32
Tablo 2. Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanteri puanlarının normallik testleri	37
Tablo 3. Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları.....	40
Tablo 4. Katılımcıların cinsiyetine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	41
Tablo 5. Katılımcıların yaş grubuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	41
Tablo 6. Katılımcıların eğitimine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	43
Tablo 7. Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	45
Tablo 8. Katılımcıların çalışma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	46
Tablo 9. Katılımcıların medeni durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	47
Tablo 10. Katılımcıların çocuk sahibi olma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	48
Tablo 11. Katılımcıların ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	49
Tablo 12. Katılımcıların 0-2 yaş bakımını sağlayan kişiye göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması	51
Tablo 13. Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanları	53
Tablo 14. Katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanları.....	54

Tablo 15. Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar.....	55
Tablo 16. Katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar.....	57
Tablo 17. Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordama durumu	59
Tablo 18. Katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordama durumu	60

Şekiller Listesi

- Şekil 1. Kabul ve red ağacında sıcaklık ve soğukluğun boyutları 11
- Şekil 2. Psikolojik esneklik modelinin altı boyutunu gösteren esnek altıgen 20
- Şekil 3. Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ile Psikolojik Esneklik Ölçeği arasındaki ilişkide Bradford Somatik Envanterinin aracılığına dair path diagramı... 61

Kısaltmalar

EKAR: Ebeveyn Kabul Red Kuramı

EKRÖ: Ebeveyn Kabul Red Ölçeği

PEE: Psikolojik Esneklik Envanteri

BÖLÜM I

Giriş

Günümüzde çocuklukta ebeveynle kurulan ilişkinin türünün ergenlik ve yetişkinliğe etkilerine duyulan merak ve önem gittikçe artmıştır. Bu alanda hem yurtiçi hem de yurtdışı araştırmalar çocuklukta algılanan ebeveyn kabul ve reddinin çeşitli değişkenlerle olan ilişkisini araştırmışlardır (Khaleque&Rohner, 2002; Baker& Hoarger, 2012; Türkdoğan 2017; Aydın, 2021).

Çocuklukta algılanan ebeveyn kabul ve reddinde, bebeklikte “önemli öteki” ile kurulan ilişkinin cinsinin, kişinin yetişkin yaşamında kurduğu ilişkilerin tarzı ve psikolojik baş etme mekanizmalarıyla yakından ilgili olduğu düşünülmektedir (Özakkaş, 2018). Bu alana ait çalışmaların en başında, Ebeveyn Kabul-Red kuramını (EKAR) geliştiren Ronald P. Rohner (2012)’in yorumladığı gibi, önemli öteki, “bir çocuğun veya yetişkinin nispeten uzun süreli bir duygusal bağa sahip olduğu, birey için benzersiz bir öneme sahip olan ve başka hiç kimseyle değiştirilemeyen” herhangi bir kişidir. Bu anlamda, ebeveynler genellikle önemli kişilerdir, ancak ebeveynler aynı zamanda çoğu önemli diğer kişi tarafından paylaşılmayan ek bir niteliğe de sahip olma eğilimindedir. Rohner, Bowlby ve Ainsworth gibi çocukların önemli kişilerle olan ilişkilerini inceleyen kuramcılara göre çocukların en önemli duygularından olan güvenebilme ve rahat etme duygusu, çocuğun anne ve babası ya da ona bakım veren kişilerle kurduğu ilişkinin sürekliliğine, cinsine ve kalitesiyle orantılı olarak geliştiği belirtilmiştir (Rohner vd. , 2012; Ainsworth, 1989; Bowlby, 1982; Colin, 1996).

Önce anneyle olan ilişkimiz ve sonra da dünyayla ilişkimiz üzerinden daima kendilik algımızı oluştururuz (Masterson, 2008). Çocuklukta algıladığımız ebeveynlik kabul veya reddinin, yetişkinlikteki kendilik algımız ve psikolojik esnekliğimizi şekillendirmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir (Rohner, 2015). Deneysel araştırmalar ve klinik veriler, artık, bebeğinin ihtiyaçlarına duyarlı bir biçimde yanıt verebilen “yeterince iyi”(Winnicott, 1965) psikobiyojik olarak uyarlanmış, yani bebeğin duygulanımsal bağlanma iletişimlerini algılayarak anlamlı bir biçimde işleyen ve bunları düzenleyen bakıcının ne derece önemli olduğunu

vurgulamaktadır (Schore, 2014). Heinz Kohut'a göre ötekiyle etkileşim insanlığın vazgeçilmez bir ihtiyacıdır ve bu ihtiyaç yaşam boyu devam eder.

Çocukların içsel dünyalarını, oyunlarını ve çizimlerini yorumlayarak analiz eden Melanie Klein, dış dünyanın temsillerinin, çocukların iç dünyasında fanteziyle beraber varlığını devam ettirdiğini ve bu fantezinin bütün hayatı etkileyen bir öneme sahip olduğundan bahsetmiştir. Ötekilerin temsilleri iç dünyamızda yer alır. Bu hikâyede “öteki” inanılmaz önemli bir konumdadır. Melanie Klein, tüm bu çalışmalarla ebeveynlerle kurulan ilk bağı ne kadar önemli olduğunu göstermiştir (Klein, 2015). Sıcak, kabul edici, onaylayan, hem sözel olarak hem de davranışlarıyla bunu gösteren ebeveynlere sahip olan çocukların benlik saygılarının daha yüksek, çözüm bulma becerilerinin daha gelişmiş, duygu düzenlemede daha iyi ve bilişsel ve psikolojik olarak daha esnek olduklarını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Camden vd., 2017; Türkddoğan, 2017; Balamir, 2020; Çalışkan, 2020; Aydın, 2021). Ebeveyn kabul ve reddinin soğukluk boyutu olarak tanımlanan, ihmal, soğukluk, istismar gören çocuklarda ise öfke kontrolü sorunları, olumsuz benlik değerlendirmesi, duygu düzenleme güçlükleri görülme olasılığı artmaktadır (Rohner, 1999; Sümer, 2010; Deniz, 2014).

Psikolojik esneklik, kişinin hayatındaki değişimlere, kayıplara, zorluklara ya da alışkın olmadığı süreçlere uyum sağlayabilme becerisidir. Psikolojik esnekliğin az olması kişinin kendi psikolojik durumunu ve çevresiyle ilişkilerini etkilemektedir. Psikolojik esnekliği az olan kişiler yaşadığı zorluklar sonucunda bir takım psikolojik bozukluklar geliştirme riskine sahiptir (Kashdan, 2010; Masuda&Tully, 2012; Leonideu vd. 2016; Doorley, 2020). Ebeveynlerdeki düşük psikolojik esneklik, çocuklarına olan yaklaşımlarından ötürü, çocuklarda da düşük psikolojik esnekliğe zemin hazırlamaktadır. Güçlü psikolojik esneklik ise iyi ebeveynlik uygulamalarına ve çocuklarının stresle daha iyi baş etmelerini ve psikolojik uyumlarının daha yüksek olmasını sağlamaktadır (Baker&Hoerger, 2012; Williams vd., 2012; Leeming&Hayes; 2016; Çalışkan, 2020).

Somatizasyon, bedensel şikayetlerle kendini gösteren, ancak tıbbi olarak tetkik edildiğinde herhangi bir tıbbi teşhise varılamayan kişinin günlük yaşamını zorlaştıran bir durumdur (Maghsoomi&Jafari, 2021). Ebeveyn kabul ve reddinin

psikolojik sorunlarla olan ilişkisini araştıran çalışmalarda somatizasyon düzeylerinin ebeveyn reddiyle doğru orantılı şekilde arttığı saptanmıştır (Erensoy, 2021; Naz & Kausar, 2014). Bazı araştırmalarda ise aile atmosferinin, ocuk ve ergenlerin somatizasyon düzeyleriyle negatif bir korelasyonu olduğu bulunmuştur (Baker&Relly, 2003; Naz & Kausar, 2014).

Tüm bu çalışmaların ışığında, ebeveyn kabul ve reddinin psikolojik esneklikle ilişkisini ve bu ilişkide somatizasyonun aracılık rolü, 18 yaş üstü bireylerde incelenerek literatürdeki hiç çalışılmamış bir alana ışık tutacağı ve başka çalışmalara kaynak oluşturacağı umulmaktadır.

Problem Durumu

Bu araştırmanın problem cümlesi şudur: Ebeveyn kabul reddinin psikolojik esneklikle ilişkisinde somatizasyonun aracı rolü nedir? Ebeveynden kabul görmek, anne ve babanın hem davranışsal, hem duygusal, hem de sözel olarak sıcaklığını, sevgisini, onayını, takdirini, varlığının kabul edildiğini, ailenin bir parçası olduğunu göstermesi anlamına gelir. Ebeveynden red görmek ise duygusal, sözel ve davranışsal anlamda soğukluğu, kabul görmemeyi, istismarı, ihmali içerir. Kabul ve red görmek bu anlamda sıcaktan soğuğa doğru her ailede, aileden görülen muameleye göre, bu doğrusal bir düzlemde derecelenir (Basılınan, 2012; Maccoby & Martin, 1983).

Çocukluktaki ebeveyn algısı öyle önemlidir ki, çocukluktan yetişkinliğe doğru bu etkilerin devam ettiği ve kişinin yetişkinlikte yaşadığı kaygı, somatizasyon gibi psikolojik sorunların ebeveyninden aldığı kabul ve redle ilişkili olduğu bulunmuştur (Basılınan, 2012; Hetherington ve Parke, 1986).

Yetişkinlikte davranışların ve kendilik algısının temeli bu duygusal kabul ya da redde saklıdır. Forward (2013), kitabında sevgisiz bir anne ve babayla büyümenin etkilerinin uzun süre devam ettiğini ve kişinin günlük hayatta ve ilişkilerinde ihtiyaı olan güven ve özsaygı gibi kavramları geliştirmede güçlük yaşayacağı çünkü yetişkin olunmasına rağmen ebeveyn mirası olarak tanımladığı olumsuz duygu aktarımlarının artık içimizde bizimle bir bütün olduğunu ifade eder.

İlginçtir ki, Ebeveyn Kabul-Reddi Kuramı'nın Kuramcısı Ronald Rohner ebeveyn reddi yaşayan her çocuğun yetişkinlikte bundan kötü etkilenmediği, bazı

kişilerin ebeveyn reddini deneyimleme ve başa çıkabilme becerilerinin diğerlerinden farklılaştığını bulur. Fakat hangi koşullarda ve hangi özelliklerde bu başa çıkma mekanizmasının ortaya çıktığı sorusunun cevabını arar. Bu da kuramın baş etme alt kuramında araştırılır. Bu noktadan hareketle, başa çıkma becerilerinde önemli bir yeri olan “Psikolojik Esneklik” kavramının ebeveyn kabul-reddiyle ilişkisi ve bu ilişkide somatizasyonun nasıl bir aracı rolü olduğu sorusu bu çalışmada araştırılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Erken çocuklukta ebeveynlerin kabul edici ve reddedici davranışlarının yetişkinlikteki psikolojik etkileri EKAR kuramıyla ortaya konmuştur. Bu araştırmanın amaçlarından biri EKAR kuramından yola çıkarak ebeveyn kabul reddinin bireyin psikolojik esnekliğini nasıl etkilediğini araştırmaktır. Aynı zamanda da duygusal çatışmaların bedensel yakınmalara sebep olan somatizasyon boyutunun ebeveyn kabul-reddiyle psikolojik esneklik bağlamındaki aracı rolünün araştırılması hedeflenmektedir.

Alanyazında psikolojik esneklik ve anne-baba kabul reddi arasındaki ilişkinin incelendiği, aracı rolünü somatizasyonun üstlendiği çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırmanın amacı, alanyazındaki boşluğu doldurmak, somatizasyonun psikolojik esneklik ve ebeveyn kabul reddi ile arasındaki ilişkide aracı rolünü araştırmaktır. Araştırmanın alt amaçlarını içeren sorular şunlardır:

Alt Amaçlar

Araştırmanın amacı kapsamında belirlenen alt amaçlar;

1. Katılımcıların demografik özelliklerine göre psikolojik esneklik seviyeleri arasında farklılık var mıdır?
2. Katılımcıların anne-baba kabulü ve reddiyle ilgili algısıyla psikolojik esneklik düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
3. Katılımcıların psikolojik esneklik düzeyleriyle somatizasyon seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Katılımcıların yetişkin anne-baba kabul-red Ölçeklerinden almış oldukları puanların Psikolojik Esneklik Ölçeğinden aldıkları puanları yordama durumu nedir?

5. Araştırmaya katılanların Bradford Somatik Envanteri puanları Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordamakta mıdır?
6. Katılımcıların ebeveyn kabul reddiyle psikolojik esneklikle ilişkisinde somatizasyonun aracı rolü var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Çocukluk dönemine ve yetişkinlik dönemine psikolojik etkileri çok olan anne babanın kabul ve red tavırları, gerek yurtiçi ve gerekse de yurtdışında ilgi görmüş ve pek çok araştırmacı tarafından ele alınmış ve incelenmiştir (Zweig-Frank, 1991, Khaleque, 2001, Eryavuz, 2006, Deniz, 2014, Camden vd., 2017).

Erken dönem ebeveyn kabul ve reddi yaşayan kişilerin deneyimi yapılan pek çok çalışmanın da gösterdiği gibi yetişkinlik dönemini etkilemektedir. Yalnız Ronald Rohner'in de titizlikle araştırdığı noktalardan biri de şudur ki; ebeveyn reddi yaşayan her çocuk yetişkinlikte bundan kötü etkilenmemektedir . Bazı kişilerin ebeveyn reddini deneyimleme ve başa çıkabilme becerileri diğerlerinden farklılaşmaktadır. Fakat hangi koşullarda ve hangi özelliklerde bu başa çıkma geçerli olmaktadır. "Psikolojik Esneklik" kavramının ebeveyn kabul-reddiyle ilişkisini araştırmak, bu ilişkiyi araştırırken de somatizasyonun aracı rolü olup olmadığını bulmak için bu araştırma doğmuştur.

Bu çalışmayı özgün kılan en önemli nokta, literatürden farklı olarak somatizasyonun, algılanan ebeveynlik kabul ve reddi ve psikolojik esnekliği bir arada inceleyen ve bu değişkenleri somatizasyonun yordama gücünü gösteren ilk çalışma olmasıdır.

Literatüre bakıldığında, somatizasyonun ebeveyn kabul-reddi veya psikolojik esneklikle ilişkisini inceleyen çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu çalışmayı önemli hale getiren, araştırmaya katılanların kişisel farklılıklarının da değerlendirilerek elde edilen bilgiler doğrultusunda kavramları farklı değişkenlerle ilk defa ele alacağı için literatüre farklı bir katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma anketleri online araştırma formu halinde çevrimiçi şekilde uygulanmıştır. Gönüllü katılımcıların hazırlanan sosyo- demografik formdaki kısıtlı

soruları cevaplaması, Ebeveyn Kabul-Red Ölçeğinin Anne Formu ve Baba Formu olarak iki ayrı formdan oluşması, Psikolojik esneklik formunun uzun ve kavrayış gerektiren maddelerini yedişerli seçenekten seçerek cevaplama gerekliliği anketin uzun olmasına neden olmuş ve cevaplayanları sıkımiştir. Özellikle erkek katılımcılar anket sorularının uzunluğundan yakınmış ve testi ilk sayfada yarım bıraktıkları için bazı anketler değerlendirmeye alınamamıştır. Araştırma sonucu elde edilen bulgular ve bu bulgular ışığında elde edilen sonuç ve öneriler çalışmanın evreniyle ile sınırlıdır.

Varsayımlar (Sayıtlar)

Araştırma dahilinde tercih edilen envanterlerin ve ölçme araçlarının güvenilirliği ve geçerliği olduğu varsayılmaktadır. Araştırmaya katılan gönüllülerin ölçekleri doldururken içten ve tarafsız oldukları varsayılmaktadır. Araştırma için oluşturulan örneklem grubu, Uygulanan yöntem, envanter ve ölçekler araştırmanın amacına ulaştıracak yeterliliğe sahiptir. Araştırmanın örnekleminin araştırma evrenini temsil ettiği düşünülmektedir.

Tanımlar

Araştırmadaki temel kavramlar; “ebeveyn kabul- reddi, psikolojik esneklik, somatizasyon”dur.

Ebeveyn Kabul-Reddi: Ebeveynin çocuğuna olan sevgisini, kabulünü ve onayını, davranışsal, duygusal ve sözel olarak sıcaklık/şefkat ekseninde çocuğa göstermesi ebeveyn kabulünü tarif ederken, öfke, ihmal, istismar, aşağılama, şiddet ve hakaret içerikli aktarımların duygusal, sözel ve davranışsal olarak çocuğa yansıtılması ebeveyn reddini tarif eder (Rohner, 2015).

Psikolojik Esneklik: Kişinin hayatını anlamlı hale getiren değerlerinin olması ve bu değerler doğrultusunda davranabilme ve hayatını yönetebilme becerisiyle birlikte kendini olumlu tanımlama ve duygu ve düşüncelerinden ayrışabilme yetisini de içine alan öz farkındalık ve anda olma pratiklerini içeren geniş kapsamlı bir modeldir (Leeming & Hayes, 2016).

Somatizasyon: Bedensel olarak kişinin acı çekmesine neden olan ve herhangi bir tıbbi durumla açıklanamayan, günlük hayatta ve sosyal hayatta bozulmalara sebep olan şikayetlerin varlığıdır (Özen vd., 2010).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın çatısını oluşturan kavramlar tanımlanmış, açıklamalar yapılmıştır. Alanyazında daha önce yapılan benzer nitelikte çalışmalara yer verilmiştir.

Kavramsal Temeller

Kavramsal temeller bölümünde araştırmanın temel aldığı kuram olan “Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (EKAR)” ve EKAR’ın alt kuramları, “Psikolojik Esneklik Modeli” ve modelin altı boyutu ve son olarak “Somatizasyon Bozukluğu”, somatizasyon bozukluğunun klinik görünümü üzerine bilgiler yer alacaktır.

Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (EKAR)

Anne-babanın kabulü ve reddiyle ilgili yapılan deneysel çalışma tarihine baktığımızda 1890'lı yıllara kadar uzandığını görüyoruz. Bununla birlikte, 1930 tarihine dek, anne-baba kabul ve reddinin sonuçlarıyla ilgili çalışan ve deneysel çalışma yapan çok az isim vardı. Bugün konuyla ilgili yaklaşık 2.000 çalışma mevcuttur (Rohner 2005). Pek çok kişi bu çalışmalara katkıda bulundu, ancak içlerinden bazı çok bilinen isimler özellikle önemli ve sürekli katkılarda bulundu. Ebeveyn kabul-red kuramı, dünya çapında gelişmiş, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri’nde ebeveyn kabul ve reddinin ana nedenlerini, sonuçlarını ve bununla ilgili diğer etkili değişkenleri tahmin etmeye ve açıklamaya çalışan, bilimsel kanıtlara dayandırılmış bir teoridir (Rohner 1986, 2004; Rohner ve Rohner 1980). Kuram zaman içinde pek çok değişim geçirmiştir. Downey, Feldman ve arkadaşları da bu değişime katkı sağlayan isimlerdendir. Bu araştırmacılar “reddetme duyarlılığı” konusunu araştırıyorlardı. Onlara göre, kişilerarası reddetme - özellikle çocuklukta ebeveyn reddi - çocukların reddedilmeye karşı yüksek bir duyarlılık geliştirmelerine yol açar. Yani, çocuklar, yakın ilişki kurdukları bireyleri ve kendi iyiliklerini riske sokacak şekillerde reddedilmeyi kaygıyla ve öfkeyle karşılamaya, kolayca alınmaya ve fazlaca yanıt vermeye eğilimli şekle gelirler. Ek olarak, Rohner ve ekibi, reddedilmeye duyarlı çocukların ve yetişkinlerin, genellikle önemli kişilerin

önemsiz veya hayali duyarsızlığını - veya başkalarının belirsiz davranışlarını - kasıtlı reddetme olarak yorumladıklarını bulmuşlardır (Rohner, 2008; Downey and Feldman 1996; Feldman and Downey 1994).

Uluslararası olarak 60'tan fazla ulusta ve Amerika'nın her büyük etnik grubunda tamamlanan yaklaşık 400 EKAR Kuramıyla ilgili çalışma yapılmıştır.

EKAR Kuramı üç alt kurama bölünmüş beş soru sınıfını yanıtlamaya çalışır. Kuramın alt kuramları; başa çıkma, kişilik, sosyokültürel sistemler olmak üzere üç alt kuramdır. Alt kuramlardan kişilik iki genel soruyu araştırır:

Birincisi, alt kuramın varsaydığı gibi, her yerde -farklı sosyokültürel sistemlerde, ırksal veya etnik gruplarda, cinsiyetlerde ve benzerlerinde- anne ve baba tarafından kabul veya red algılayan çocukların esas olarak benzer şekilde tepki verdikleri doğru mudur?

İkincisi, anne-baba tarafından çocuklukta reddilmeyi deneyimlemenin sonuçları kişinin yetişkin hayatını ya da yaşlılığını ne ölçüde etkiler?

Alt kuramlardan başa çıkma alt kuramının araştırdığı tek bir ana soru:

Çocukların ve yetişkinlerin bazılarında, çocuklukta deneyimledikleri reddedilmeyle çoğu kişiden daha sağlıklı bir şekilde duygusal olarak başa çıkma esnekliği veren nedir?

Son olarak, sosyokültürel sistemler alt kuramının sorduğu iki soru:

İlk sorgulanan, bazı ebeveynlerin soğuk, saldırgan ve reddediciyken diğerlerinin sevgi dolu, destekleyici ve sıcak olmalarının nedeni nedir?

İkincisi, toplumun genel dokusu, inançlar ve toplumdaki bireylerin davranışlarının beraberinde bireylerin çocuklarına karşı kabul ya da reddetme tutumlarından ne ölçüde etkileniyor?

Bu üç alt kuramın sorguladıklarıyla ve araştırdıklarıyla amaçlanan anne-baba kabulü ve reddini kapsayan konularda hayat boyu gelişimsel bir perspektif formüle etmektir (Cournoyer, D. Rohner R. P. Khaleque A., 2008).

EKAR Kuramı'nda ebeveynlik kabulü ve reddi kavramlarını ya da ebeveynliğin sıcaklık boyutunu tartışırken kullanılan ebeveyn terimi, çocuğun ana bakıcı(lar)ı kim olursa olsun mutlaka biyolojik veya evlat edinen ebeveynler anlamına gelmemektedir.

Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu. Anne-baba kabulünün ve reddinin sıcaklık boyutunu ele alırken hem kabul hem de reddi içeren durumlara bakılır. Herkes çocuklukta asıl ana bakıcılarından az ya da çok sevgiyi deneyimlediği için sıcaklık boyutu tüm insanların üzerine yerleştirilebileceği bir boyuttur. Sıcaklık boyutu, ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri sevgi, ilgi, kabul, onay gibi duyguları sözel ve davranışsal olarak ifade etme şeklini içerir. Sıcaklık boyutundan soğukluk boyutuna doğru uzanan iki uç arasında sevgi, kabul, onaydan başlayan ve ihmal, fiziksel ve sözel şiddet ve incitici sözel ve davranışsal ifadelerle uzanan bir doğrusal düzelemdir.

Ebeveyn reddi, bu dört temel ifade ya da bu ifadelerin birden fazlasıyla birleşmesi şeklinde deneyimlenebilir (Rohner, 2003).

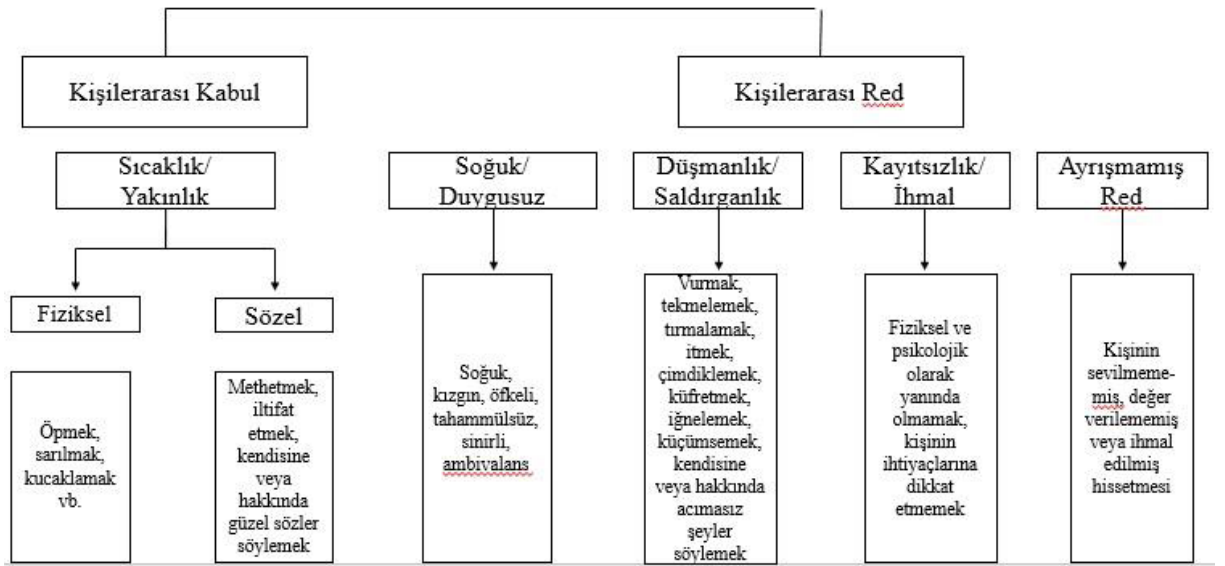
- 1) Sıcak ve şefkatli olmanın tersi;
- 2) Dostça olmayan ve agresif;
- 3) Vurdumduymaz ve itinasız;
- ve 4) Farklılaşmamış reddetme.

Farklılaşmamış reddedilme, ebeveynlerin dikkatsizlik ettiğine, sevgisiz olduğuna veya onlara karşı saldırgan olduğu hakkında açık davranışsal göstergeler olmamasına rağmen, kişilerin anne ve babalarının onları gerçekten önemsemediği veya sevmediği üzerine görüşlerini ifade eder. Araştırmacılar (önemli ölçüde birbiriyle ilişkili olma eğiliminde olan) bu davranışların herhangi birini veya bir grubunu inceleyebilirler, ancak genellikle araştırmacılar, dört ifadenin toplamının davranışsal ve gelişimsel sonuçlar hakkında en güçlü kanıtları sağladığını bulurlar. Bu dört davranış şekli Şekil 1'deki tabloda grafik olarak gösterilmiştir. Şekil 1'deki eğik çizgilerin solundaki öğeler (sıcaklık, düşmanlık ve kayıtsızlık) ebeveynlerin içsel, psikolojik durumlarına işaret eder. Yani, anne ve baba çocuklarıyla ilişkisinde kendisini yakın ve kapsayıcı (veya mesafeli ve sıcaklıktan ve sevgiden uzak) hissedebilir veya öyle algılanabilirler ya da onlara karşı düşmanca, kızgın, acı, kırgın, huzursuz, sabırsız veya düşmanca hissedebilir veya öyle algılanıyor olabilirler. Alternatif olarak, ebeveynler çocuklarına karşı kayıtsız hissedebilir veya öyle algılanabilirler, kendilerini ilgisiz ve umursamaz hissettiklerini hissedebilir veya öyle algılanıyor olabilirler veya onların genel sağlıklarına sınırlı bir ilgileri olabilir. Şekil 1'deki eğik çizgilerin sağındaki öğeler (sevgi, saldırganlık ve ihmal), ebeveynler bu duygular üzerinde hareket ettiğinde ortaya çıkan gözlemlenebilir davranışlara atıfta

bulunur. Bu nedenle, ebeveynler sevgi duygularına göre hareket ettiklerinde, şefkatli olmaları muhtemeldir. (Cournoyer, Rohner Ve Ark, 2008)

Şekil 1.

Kabul ve red ağacında sıcaklık ve soğukluğun boyutları (Balamir, 2020; Rohner, 2016)

Şekil 1'de gösterilen, anne-baba sevgisi bedensel biçimde (sarılma, dokunma, teselli etme ve öpmek), sözel olarak (iltifat etmek, beğenmek ve çocuğa güzel şeyler söylemek) veya sembolik olarak kültürel bazı jestleri kullanarak gösterilebilir. Bu şekilde şefkatli, besleyici, destekleyici ve sevgi dolu davranışlar ebeveyn kabulünün davranışsal ifadelerini tanımlamaya yardımcı olur. Ebeveynler, nefret, sevgiyi geri çekerek veya agresyon duygularıyla yanıt verdiklerinde meydana gelen davranışa çoğunlukla saldırganlık denir (Rohner, 2015). EKAR Kuramı'nda tanımlandığı şekliyle saldırganlık, kişinin şahsına, bir eşyaya ya da başka bir kişiye bedensel veya duygusal şekilde incitme ve zarara uğratma niyetinin olduğu herhangi bir davranıştır. Şekil 1, ebeveynlerin fiziksel olarak saldırgan (vurmak, eşya fırlatmak ve çimdiklemek) yanı sıra sözlü olarak saldırgan olabileceklerini (küfür etmek, alay etmek, bağırarak, düşüncesizce söylemek, çocuğa veya çocuk hakkında aşağılayıcı şeyler söyleme) göstermektedir. İhmal ve kayıtsızlık aynı iki kavram gibi görünseler

de aslında aralarındaki bağlantı çok farklıdır. Bazen kayıtsız ebeveynler olmamalarına rağmen, çocuklarını ihmal etmeleri ya da öyle algılanmasının sebebi, ebeveynin kendi duygularını kontrol etmek için bir köşeye çekilmek istemelerinden kaynaklanabilir. Gerçek bir ihmal ise çok daha farklıdır. İhmalkar ebeveynler çocuklarının maddi ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılamamanın yanı sıra çocuklarının duygusal ve sosyal ihtiyaçlarına onların ihtiyaç duydukları zamanda ve biçimde katılmazlar. Fiziksel ve maddi ihtiyaçları karşılanmayan, sosyal ve duygusal açıdan yoksun bırakılan çocuğun bunun sonucu olarak kendisini reddedilmiş hissetmesi kaçınılmaz bir sonuçtur (Rohner vd., 2012). İlginçtir ki, çok iyi aile olarak tarif edilen ailelerde ya da sevgi dolu ailelerde bile çocukların bu duyguları nadir de olsa yaşamaları ve duygusal olarak incinme ihtimalleri vardır. Bu kırılmalar çocuk için oldukça sağlıklıdır. Çünkü bireylerin ilk minik kırgınlıklarını aile içinde ve küçük yaşta deneyimlemeleri olgunlaşmalarını sağlarken, hayatında hiç kırılma yaşamamış bir bireyin ilk kırılmasını yetişkin olarak deneyimlemesi büyük narsisistik incinmelere sebep olabilmektedir (Özakkaş, 2004).

EKAR Kuramının Alt Alanları. Ebeveynin çocuğa fiziksel olarak ya da sözel olarak çocuğa öfke dolu sözler söylemesi, öfkeyle dokunması, vurması, hakaret etmesi, dalga geçmesi ya da küçümsemesi saldırganlık olarak adlandırılır (Rohner, 2016).

Kayıtsızlık ise ebeveynin çocuğuyla ilgili maddi, fiziksel, sosyal ve duygusal hiçbir sorumluluk hissetmemesidir. Kayıtsızlığın uzun süre devam etmesi sürecin ihmale dönüşmesine sebep olur (Rohner, 1994; Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005). Çocuklarına vakit ayırmayan, çocuklarına verdikleri sözleri unutan ve çocukları onlara ihtiyaç duyduğunda ya da yardım istediğinde görmezden gelen ebeveynler ihmalkar ve kayıtsızdırlar (Rohner, 1994). Görmezden gelinen ve her işini kendi kendine halletmeye alışan ya da karşılanmayan ihtiyaçlarıyla yaşamayı öğrenen çocuk, değerli olmadığı ve önemsenmediği hissini kabul eder (Rohner, 2005).

Kişilik Alt Kuramı. EKAR Kuramı'nın kişilik alt teorisi, öncelikle ana kişiliği açıklar ve algılanan ebeveyn kabul ve reddinin psikolojik veya zihinsel sağlıkla ilgili sonuçlarının kişilikte oluşturduğu etkiyi tahmin etmeye çalışır. Alt teoriye göre,

evrilme ve dönüşüm işlemleri boyunca insanların, önem verdikleri kişilerden olumlu dönüşler almak için kalıcı, biyolojimizden gelen duygusal ihtiyaç geliştirdiğine dair bir varsayımla başlar. Olumlu tepki ihtiyacı, rahatlık, destek, bakım, ilgi, bakım ve benzerlerine yönelik duygusal bir dilek, arzu veya özlemi (bilinçli olarak fark edilmiş olsun ya da olmasın) içerir (Rohner, Khaleque, & Courn, 2003). Yetişkinlikte, ihtiyaçlar daha farklı bir hal alır ve kişinin duygusal bir bağa sahip olduğu insanlardan saygı görme arzusunu içerecek şekilde farklılaşır. Bebekler açısından değerlendirildiğinde bebeğin ihtiyacını en iyi şekilde anlayan ve gideren kişiler ebeveynlerdir. Ancak gençler ve yetişkinlere göre ebeveyn olmayan önemli diğerleri diye tanımlayabileceğimiz arkadaş, kardeş, amca, dayı gibi kişiler de bu ihtiyacı karşılayabilir. EKAR Kuramı'nda küresel perspektiften bakıldığında vurgulanan, ebeveyn, bir çocuk için birincil bakım sorumluluğuna sahip olan, az ya da çok uzun vadeli herhangi bir kişidir. Bu kişi bir anne, baba, büyükanne ve büyükbaba, başka bir akraba veya hatta kurumsal bir ortamda koruyucu ebeveyn veya ebeveyn vekili gibi akraba olmayan bir kişi olabilir.

EKAR Kuramı'nda yorumlandığı gibi, “önemli öteki”, çocuğun görece uzun süreli bir duygusal bağa sahip olduğu, çocuk için benzersiz bir öneme sahip olan ve başka hiç kimseyle değiştirilemeyen herhangi bir kişidir (Rohner, Khaleque, & Courn, 2003). Bu anlamda, ebeveynler genellikle önemli kişilerdir, ancak ebeveynler aynı zamanda çoğu önemli ek bir niteliğe de sahiptirler; çocukların rahat hissetmeleri ve duygusal açıdan güvende hissetmeleri, anne ve babayla olan iletişim ve ilişkisinin olumluluğu ve verimliliği ölçüsünde artma eğilimindedir. Bundan dolayı, ebeveynler genellikle EKAR Kuramı ve bağlanma kuramında bağlanma figürleri olarak adlandırılan türden önemli ötekilerdir (Rohner vd., 2003; Ainsworth, 1989; Bowlby, 1982; Colin, 1996). Bu nedenle, EKAR Kuramı'nda anne ve babanın sıcaklığı, yakınlığı, kapsayıcı ve onaylayıcı halleri ve bu hallerin zıddı olan soğuklu, aşığılama, zarar verme davranışlarını ve sözlerini içeren kabul ve reddin, çocukların kişiliklerini belirleme ve yönlendirmede eşsiz bir etkisinin olduğu varsayılır. Aslında, EKAR teorisi, çocukların ebeveyn kabul-reddi deneyimlerinin, tek ebeveyn etkisinden daha büyük gelişimsel sonuçlara sahip olmasının muhtemel olduğunu savunur.

Kişilik alt kuramında tanımlandığı şekliyle kişilik, bir bireyin günlük yaşamda karşılaştığı çeşitli durumlarında veya bağlamlarda yanıt vermek için bilişsel, motivasyonel, algısal ve duygusal eğilimler ve sahte olmayan, reel yanıt şekilleri topluluğudur. Bu nedenle, ebeveynlerin önemi çocuklar için eşsizdir çünkü çocukların her türlü psikolojik sağlıkla ve huzurla ilgili durumları ebeveynleriyle olan ilişkinin verimliliğine dayanır. EKAR Kuramı'nın kişilik alt teorisi, çocukların duygusal ihtiyaçlarının anne, baba ya da önemli kişilerden gelen onaylama, sıcaklık, yakınlık, olumlu fiziksel temas tarafından motive edildiğini ve bu ihtiyaçlar görülmediği, karşılanmadığı ve ya cezalandırıldığı takdirde çocukların duygusal, davranışsal olarak farklı biçimlerde problemler geliştirmeye yatkın olduklarını varsayar. Alt teoriye göre reddedilen çocukların kendilerini endişeli ve güvensiz hissetmeleri olasıdır. Reddedilen çocuklar, içlerindeki yoğun duyguyla baş etmenin bir yolu olarak ve ihtiyaçlarının giderileceği umuduyla bir dereceye kadar olumlu yanıt vermeye meyillidirler. Ve bu çocuklar bu şekilde daha bağımlı hale gelmektedirler.

Bağımlılık, EKAR Kuramı'nda bir süreklilik olarak yorumlanır, bağımsızlık sürekliliğin bir ucunu, diğer ucunu ise bağımlılık tanımlar. Bağımsız çocuklar, olumlu tepki ihtiyaçları yeterince karşılandığı için, sık sık veya yoğun bir şekilde özlem duymak veya önemli kişilerden yardım için davranışsal teklife ihtiyacı olmayan çocuklardır. Öte yandan, çok bağımlı çocuklar, yeter ki karşıdan onay göreyim diye kayıtsız ebeveynin kabulü ve olumlu yanıtı için pek çok teklif sunan çocuklar olabilirler. EKAR Kuramı'nda incelenen tüm kişilik eğilimindeki insanlar bağımlı veya bağımsız olma yolunda az çok bir yere yerleştirilebilir. Teoriye göre, kendilerini ne kadar reddedilmiş algıladıklarına göre değişen bir yelpazede bağımlılık çeşitliliği ve düzeyi değişmektedir. Reddedilen birçok çocuk, sürekli güvence ve duygusal desteğe ihtiyaç duyar.

Kişilik alt teorisinde, ebeveyn reddi, kişilere bağımlı olmanın yanına ilave olarak başka kişilik problemlerine de sebep olur. Bu problemler: öfke alt yapısında saldırganlık ve saldırganlığın açıktan ya da gizli olarak ifade edildiği kişilik tipleri, düşmanlık, öfke yönetimine dair psikolojik problemler; duygusal olarak kendini ifade etmede zorluk ve tepkisizlik; kişinin deneyimlediği reddin türüne, süresine ve içeriğine bağlı olarak değişen kişiye yapışma ya da bağımlılık; kişinin kendine dair olumsuz ve eleştirel benlik kavramının öne çıkması, yetersizlik duyguları, ve dünya

algısında olumsuzluk ve kötümserlik. Teorik olarak, reddedilmenin yarattığı yoğun psikolojik acı nedeniyle bu eğilimlerin ortaya çıkması beklenir (Rohner vd., 2003). Daha spesifik olarak, bireyden bireye değişen belirli bir noktanın ötesinde, önemli ölçüde reddedilen çocukların giderek artan öfke, kızgınlık ve yoğun şekilde acı verici olabilen diğer yıkıcı duyguları hissetmeleri muhtemeldir.

Sonuç olarak, reddedilen birçok çocuk, bir tür savunma olarak, reddedilmenin hissettirdiği acıdan ve yoğun olumsuz duygudan kendini korumak için duygusal anlamda yakın ilişkiler kurmamayı, duygularını ifade etmemeyi veya duygularını inkar ederek rasyonalizasyonla oldukça duyarsız hale gelir. Bunu yaparken, genellikle sevgiyi ifade etme ya da buna istekli olma ve bunu nasıl yapacaklarını bilme ve hatta başkalarından kabul etme konusunda sorunlar yaşarlar. Tüm bu psikolojik yaralanmalar nedeniyle, reddedilen bazı çocuklar, özellikle gençlik sürecinde, savunmada bağımsız hale gelirler. Savunmacı bağımsızlık, gençlerin karşıdan olumlu yanıt almak için davranışsal anlamda karşıdaki kişiye göre şekil almalarının azalması anlamında sağlıklı bağımsızlığa benzer. Ancak bu, sağlıklı bağımsızlığa benzemez, çünkü savunmacı bir biçimde bağımsız olan gençler, bazen bunu fark etmeseler veya kabul etmeseler de, onaylanma, kapsanma, sıcak ve yakınlık içsel anlamda hasret duydukları bir şeydir. Gerçekten de, kronik reddetmenin yarattığı öfke, güvensizlik ve diğer olumsuz duyguların üst üste binmesi sebebiyle, genellikle ihtiyaçlarını olumlu bir şekilde reddederek, aslında, savunmacı bağımsızlık bazen bir karşı koyma sürecine yol açar (Rohner, 2015). Yani biraz karmaşık olacak ama aslında bu, reddedilen gençlerin, kendilerini reddeden kişileri reddettiği bir reddetmedir. Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, bu süreç bazen bir şiddet döngüsüne tırmanır.

Bağımlılık veya savunma bağımsızlığına ilaveten, EKAR Kuramı'nın kişilik alt kuramında reddedilmeyi deneyimlemiş çocukların, bozulmuş benlik saygısı ve bozulmuş öz-yeterlik duyguları geliştireceği tahmin edilmektedir. Bunun nedeni, sembolik etkileşim teorisinde belirtildiği gibi (Rohner vd., 2003; Cooley, 1902; Mead, 1934), bireylerin kendilerini ebeveynlerinin veya önemli diğerlerinin onları gördüğünü düşündükleri gibi görme eğiliminde olmalarıdır. Bu nedenle, bağlanma figürlerinin kendilerini sevmediğini hisseden çocukların ve yetişkinlerin, sevilmediklerini, hatta sevilmeye layık olmadıklarını hissetmeleri de muhtemeldir.

Çocuklar çok iyi insanlar olmadıklarını hissettiklerinde, kişisel ihtiyaçlarını karşılamada da çok iyi olmadıklarını hissetmeye ve bu görüşü daha da genelleştirerek kendileri hakkında daha az iyi düşünmeye eğilimlidirler. Reddedilen çocukların hissettikleri yoğun öfke ve diğer yıkıcı duygu ve davranışlar, günlük hayatta karşılaştıkları stres verici durumlarla mücadele etme ve çözümüleme becerilerinin önüne geçmektedir. Bu nedenle, reddedilen çocuklar genellikle kabul edildiğini hissedenlere göre duygusal olarak daha az kararlı olma eğilimindedir. Kabul görmüş gençlerin daha büyük bir duygusal soğukkanlılıkla üstesinden gelebildikleri stresli durumlarla karşılaştıklarında genellikle duygusal olarak üzülürler, hatta ağlarlar veya öfkelenirler.

Reddedilme yaşamış çocukların dünyaya karşı karamsar ve kötümser bakış açıları ve aynı şekilde kendi benliklerinde hissettikleri değersizlik ve yetersizlik sosyal ve zihinsel anlamda bozucu öğelerdir. Kavram, büyük ölçüde benlik, duygusal açıdan önemli diğerleri, geçmiş ve şimdiki deneyimlerden inşa edilen deneyimsel dünya hakkındaki genellemelerden oluşur (Rohner vd., 2003).

Kişinin gerçeklik anlayışını hem etkileyen hem de ondan etkilenen duygusal durumuyla birlikte, zihinsel temsiller, çocukların kişilerarası ilişkiler de dahil olmak üzere yeni deneyimlere karşı bakış açılarını, bu deneyimleri yorumlama biçimlerini ve bu deneyimlere verdikleri yanıtların şekillerini etkileme gücüne sahiptir. Zihinsel temsiller deneyimlerin nasıl bellekte muhafaza edildiklerini ve nasıl geri getirildiğini de etkiler (Rohner vd., 2003).

Çocukların kendilerine, önemli diğer kişilere ve çevrelerindeki dünyaya ilişkin zihinsel temsilleri bir kez oluşturulduktan sonra, onları belirli durumları ve insan türlerini aramaya veya bunlardan kaçınmaya teşvik etme eğilimindedir. Reddedilen çocuklar genellikle kişisel ilişkilerin zihinsel imajlarını öngörülemez, güvenilmez ve belki de incitici olarak oluştururlar. Bu zihinsel temsil, reddedilen gençlerin duygusal olarak başkalarına güvenmeyi zor buldukları veya aşırı uyanık ve duygusal güvenilmezliğin herhangi bir küçümseme veya belirtisine karşı aşırı duyarlı hale geldikleri yeni ilişkilere taşınabilir. Tüm bu dikkatte seçicilik, algıda seçicilik, nedensellikte hatalı ilişkilendirme şekilleri ve çarpık bilişsel bilgi işleme nedeniyle, her yerde reddedilen çocukların EKAR Kuramı'nda kabul edilen veya sevilen çocuklardan niteliksel olarak farklı gelişimsel yollar boyunca kendi kendilerine ilerlemeleri beklenir (Rohner vd., 2003).

EKAR Kuramı, bir bireysel çeşitlilik bandı içinde, çocukların zihinsel sağlık durumlarının, deneyimlenen reddedilmenin sıklığı, şiddeti ve süresiyle doğru orantılı olarak bozulma olasılığının yüksek olduğunu beklemektedir. Buna rağmen, aile ortamı sevgi, sıcaklık dolu olsa da bazı kişiler reddedilmeyi deneyimlemiş kişilerin gösterdiği problemleri de sergileyebilirler. EKAR Kuramı'nın kişilik alt kuramında "sorunlu" olarak adlandırılan bu insanlar, genellikle ebeveyn olmayan bağlanma figürleriyle kişilerarası ilişkileri tatmin etmekten daha azına sahip görünmektedir (Rohner vd., 2003;Rohner ve Khaleque, 2003). Son olarak, EKAR Kuramı, çocuklar ve ergenlerden oluşan küçük bir azınlığın, ebeveynleri tarafından önemli ölçüde reddedilmiş olmalarına rağmen duygusal olarak gelişebileceklerini beklemektedir.

Baş Etme Alt Kuramı. EKAR Kuramı'nın başa çıkma alt teorisi, en az çalışılan ve teorik olarak kuramın en az gelişmiş kısmıdır. Reddedilmelerine rağmen günlük hayatlarını sağlıklı bir şekilde sürdürebilen bireyler alt kuramın odak noktasıdır (Rohner, 2015). Bireylerin algılanan kişilerarası reddedilme ile başa çıkma ihtimalini destekleyen en önemli şey, yaşamlarında kapsayan, aynalayan, samimi, yakın en azından bir tane bağlanma figürünün olmasıdır. EKAR Kuramı'na göre, bazı kişilerdeki sosyal ve bilişsel yetenekler ebeveynlerden algılanan redle başa çıkmayı kolaylaştırmaktadır. Kendini bir başkası tarafından yönetilen bir piyon gibi hissetmek yerine, kendi hayatıyla ilgili inisiyatifini eline alabilme duygusu, duyarlılığın az olması, benlik algısını ayırıştırabilme yeteneği başa çıkmada etkili olan yeteneklerden sayılabilir (Rohner, 2015). Kendi kaderini tayin ettiğinin farkında olan kişiler, hayatının gidişatını değiştirebileceğine dair yüksek inanca sahiptir, çünkü kontrolün ellerinde olduğu inancı daha fazladır. Kontrolü dış faktörlere; şans, kader gibi, bağlayan kişiler ise, kendi hayatlarının kontrolüyle ilgili daha karamsar ve atıl pozisyon alabilirler. Kişinin kendi hayatına yön verebileceğiyle ilgili yüksek kanaati, kişinin çocuklukta algıladığı reddin zararlarını azaltmak için en etkili olduğu düşünülen içsel kaynaklardan olduğuna inanılır (Cournoyer, 2008).

Duygusal başa çıkma sürecinin temel özelliklerini değerlendiren ilk deneysel çalışma Ki (2015) tarafından yapılmıştır. Çalışma, 10 ülkeden 11.946 yetişkine dayanıyordu. Araştırmaya katılanların yaklaşık %17'si, çocukluklarında bir veya her iki ebeveyn tarafından ciddi şekilde reddedildiğini bildirdi. Bununla birlikte, ankete

katılanların %40'ı duygusal başa çıkmaların kavramsal ve operasyonel tanımına uymaktadır. Ki'ye göre, kadınlar erkeklerden önemli ölçüde daha fazla duygusal başa çıkma eğilimindedir. Bu noktada, bu cinsiyet farkının neden var olduğu açık değildir, ancak kadınların her yerde erkeklerden daha sık başkalarından duygusal destek aradıkları görülmektedir (Rohner, 2015; Tamres vd., 2002). Bunun ötesinde, hem erkek hem de kadın başa çıkabilenlerin uluslararası düzeyde baba tarafından kabul edilenden çok daha fazla anne kabulü bildirme eğiliminde olduklarını belirtmekte fayda var (Rohner, 2015; Ki, 2015). Bununla birlikte, erkeklerde başa çıkmalar, çocuklukta kadınlara göre önemli ölçüde daha fazla annelik kabulü yaşadıklarını ve kadınlarda başa çıkmalar, çocuklukta erkeklerden daha fazla babalık kabulü yaşadıklarını bildirmektedir. Bununla birlikte, çocuklukta hem annenin hem de babanın kabulüne ilişkin hatıralar, erkek başa çıkabilenlerin yetişkinlikte psikolojik uyumunun önemli ve bağımsız yordayıcıları olma eğilimindedir. Kadınlar için ise çocuklukta hatırlanan anne ve baba kabulü arasındaki etkileşim, uyumun önemli yordayıcılarıdır. Yani, başa çıkabilen kadınların çocuklukta baba tarafından kabul edildiğini hatırlamaları, hatırlanan anne reddi ile kadının psikolojik uyumu arasındaki ilişkiyi yumuşatmaktadır. Benzer şekilde, başa çıkmayı başaran kadınların çocuklukta anne kabulünü hatırlamaları, hatırlanan baba tarafından reddedilme ile kadının uyumu arasındaki ilişkiyi yumuşatır. Alternatif olarak, çocuklukta ciddi anne reddi yaşayan kadınların psikolojik uyumları, babalarını sevgi dolu (kabul eden) bir ebeveyn olarak hatırladıkları ölçüde gelişir (Rohner, 2015). Ancak çocuklukta yüksek baba reddi durumunda, çocuklukta hatırlanan anne reddi ile kadın başedicilerin psikolojik uyumsuzluğu arasındaki ilişkinin yoğunluğu yoğunlaşır. Aynı model, moderatör olarak anne kabulü kabul edildiğinde de ortaya çıkar.

Sosyokültürel Sistem Modeli ve Alt Kuramı. Sosyokültürel sistemler alt teorisi, ebeveyn kabul ve reddinin evrensel sebeplerini öngörmeye ve tanımlamaya uğraşır. Örnek olarak, alt kuram, çocuklara karşı tavırlarında reddici tutumu daha çok benimsemiş topluluklar ve toplumlarda, Allah, maneviyat ve ruhlarla ilgili kültürel inançların da kötümser bir bakış açısıyla tasvir edildiğini öngörür. Bununla birlikte, çocuklara karşı sevginin, kabulün, onaylanma ve şefkatin olduğu topluluklarda ise, maneviyatla ilgili konulara karşı bakış açısının yumuşadığı ve şefkatle tasvir edildiği

görülür. Hatta bu bakış açısının kişilerin meslek seçimleri ve eğlenme zevkini bile etkilediği düşünülmektedir (Rohner, 2015). Yine patolojik istifleme davranışının da yetişkinlerin çocuklukta reddedilme deneyimleriyle ilgili anıları hatırlamalarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir (Rohner, 2015; Brown vd., 2015).

Psikolojik Esneklik Modeli

Psikolojik Esneklik Modelinde, kaçınmak değerlerle temasta olan bireyler için modelde olumsuz yönü gösterirken, kabul ise değerlerle temasta olan ve psikolojik olarak esnek olan kişiler için olumlu tarafı göstermektedir. Kaçınma, kişinin zihnine gelen rahatsız edici düşünce, duygu ve hislerinin sıklığını değiştirme girişimidir (Kashdan, 2010). Kişinin zihnine kaygı uyandıran bir düşünce gelir ve kişi bunu düşünmemeye ya da bu düşünce yokmuş gibi düşünceden, düşüncüyü hatırlatan ya da tetikleyen yerlerden, kişilerden ve durumlardan kaçmaya çalışır (Levin, 2017). Kişinin bu kaçma davranışları kişinin değerlerinden, hedeflerinden ve şuanki andan uzaklaşmasına sebep olur. Bu uzaklaşma ise kişinin strese girmesine, yalnızlaşmasına ve psikolojik olarak bir takım bozukluklar geliştirmesine neden olur. Kabul ise, ne kadar acı verse de bireyin değerlerine uygun yaşamak ve amaçlarına varmak için iç dünyasındaki deneyimlerden kaçınmayıp, onları deneyimlemek için kendisine izin vermesidir (Uygur & Karaca, 2020).

Psikolojik esneklik, kişinin değerlerinin farkında olup, onu değerlerinden uzaklaştıran düşünceler ve duyguları fark edip, bilinçli farkındalıkla birleştirerek, kaçınmaya başvurmadan, kendisine acı veren duygulara yer açarak, değerleri doğrultusunda davranışını sürdürme kapasitesidir (Kashdan, 2010).

Psikolojik esneklik, şimdiki ana daha tam ve bilinçli olarak gelmeyi ve düşünce ve duyguları olduğu gibi deneyimlerken, seçilen değerlerin hizmetinde davranışı sürdürmeyi veya değiştirmeyi içerir (Leeming & Hayes, 2016). Psikolojik esneklik, bireyin hedeflerine hizmet ederken çevresel taleplere ve içsel deneyimlere uygun şekilde yanıt verme yeteneğini tanımlayan geniş bir yapıdır (Williams, Ciarrochi, & Heaven, 2012). Psikolojik esneklik olarak bilinen esnek, bağlama

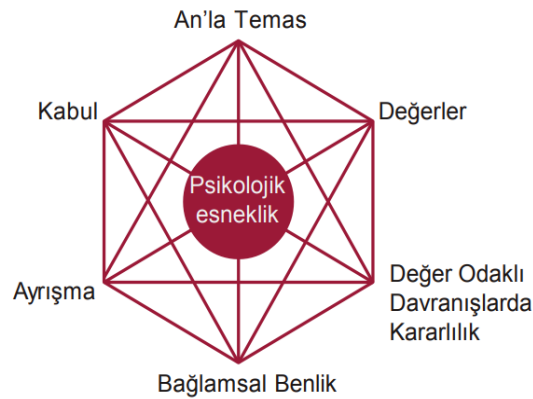
uygun düzenleyici stratejileri öğrenmenin sağlıklı gelişime katkıda bulunduğuna dair artan kanıtlar vardır (Williams vd., 2012; Kashdan ve Rottenberg 2010).

Psikolojik esnekliğin zıttı olan katılık, kişinin kendi oluşturduğu bir takım kurallara inatçı bir bağlılığı ve bu kurallara uygun olmayan bir durumda zorlanma olarak kendini gösterir (Masterson, 2008). Psikolojik esneklik acı da olsa içsel deneyimi ve duyguyu kabul etme, anda olma, ayrışma ile adaptasyonu artırırken, psikolojik esneklikte azalma, içsel deneyimleri kabul edememe ve değerlerden uzaklaşarak kaçınmaya neden olmaktadır. Kabul edilmeyen içsel yaşantılar ve kaçınma beraberinde kişinin değerlerinden ayrı düşmesine ve psikopatolojik süreçlere sebebiyet vermektedir (Leeming & Hayes, 2016).

Psikolojik esneklik kavramının içeriğine baktığımız zaman altı alt süreci içerdiğini görüyoruz. Bu süreçlerin isimleri: an ile temas, kararlılık, kabul, bilişsel ayrışma, değerlerle temas, bağlamsal benlik.

Şekil 2.

Psikolojik Esneklik Modelinin Altı Boyutunu Gösteren Esnek Altıgen

An'la Temas

Birey bilinçsizce geçmişin anlarına veya gelecekle ilgili beklentilere odaklandığında esnek olmayan dikkat, ortaya çıkar (Hayes ve Lillis, 2012). Örneğin, mevcut bir durum geçmiş bir olayın anısını tetiklediğinde, şimdiki andan bu tür bir

kopukluk, bireyin işlevsel olabilecek başa çıkma stratejilerini kullanmasını engeller ve şimdiki zamanın taleplerini yeterince karşılayamamasına sebep olur. Esnek olmayan dikkat olarak adlandırılan bu durum, geçmişe veya geleceğe odaklanıp, şimdiki zamanda yaşanan rahatsızlık veya sıkıntıyı deneyimlemeyi tamamen engellediği için deneyimsel kaçınma sürecine dönüşmüş olur (Hayes ve Lillis, 2012). Buna karşılık, şimdiki an farkındalığı ile esneklikte, birey geçmiş ve şimdiki koşullar arasındaki önemli benzerliklere veya farklılıklara dayalı olarak hatıraların veya uyandırılmış duyguların ortaya çıkmasına izin verirken aynı zamanda davranışları daha esnek ve eylemleri değerleri ile daha tutarlı hale gelmektedir (Santiago & Gall, 2016).

Ayrışma

Birleşme olarak adlandırılan, kişinin duygu ve düşünceleriyle birleşmesi psikolojik bozukluklara sebep olan en temel nedenlerdendir. Kişi duygu ve düşünceleriyle birleştiğinde onlarla kaynaşarak onları tamamen benimser (Uygur & Karaca, 2020) Devam eden düşünme süreci daha belirgin olacak şekilde (örneğin, farkındalık) ve dil ile gerçek olmayan yollarla etkileşim için fırsatlar sağlanacak şekilde (örneğin, kişinin içinde "değersiz" kelimesi mevcut değildir) "zihin" deneyiminin bağlamını ayırıştırmak veya değiştirmek) suretiyle bir ayrışma sağlamak bilişsel kaynaşmayı zayıflatır (Walser & O'Connell, 2020).

Bağlamsal Benlik

Bağlamsal benliğe bağlanma, kişinin kişisel anlatısının gerçek içeriğine bağlanma veya bilişsel kaynaşmadır, öyle ki, bir kişi benlik kavramlarının ifadelerinin doğru olduğunu varsayar. “Sevimliyim” veya “İyiyim” gibi olumlu ifadeler benlik kavramlarına bağlılık saygıyı, esenliği ve failliği teşvik edebilirken, “Ben bir kaybedenim” gibi anlatılara bağlılık acıya yol açabilir. Bu, bir kişiyi etkili eylemde bulunmaktan alıkoyar. Kavramsallaştırılmış benliğe bağlılık, bir kişi mevcut deneyimini ve davranışını değişmez olan ve geçmişte olması nedeniyle kişinin

kontrolünün ötesinde olan geçmiş durumlara atfettiğinde özellikle bireyi sınırlayıcıdır . Tersine, perspektif alma veya benliği bir deneyim bağlamı (bağlam olarak kendilik) olarak görme, benliğin duyum, düşünce veya duygu olsun, deneyimlerden farklı olarak tanınmasıdır (Santiago & Gall, 2016).

Kabul

Düşünce, duygu veya duygulardan farkındalık eksikliğinin veya aktif kaçınmanın (deneyimsel kaçınma) psikolojik iyi oluş için yıkıcı bir özellik taşıyabilir. Bu deneyimsel kaçınmayı azaltmak için şimdiki an ile daha fazla temas gerekir. Şimdiki anda farkındalığı artırarak ve aynı zamanda benliği bu deneyimlerin bazılarının gerçek zorluklarından ayırt ederek, bireyin iyi ya da kötü tüm deneyimlerden oluşan kaçınmacı bir davranış kalıbından daha kabul edici ya da kayıtsız bir davranış kalıbına geçebilir. Bu bağlamda kabul, bireyin olumsuz deneyimleri bile kucaklayabildiği aktif bir süreçtir. Kendini yenilgiye uğratma, kadercilik, nihilizm, vazgeçme ya da olumsuz deneyimlere tolerans gösterme ile karıştırılmamalıdır (Doorley, 2020). Kanser hastaları genellikle mücadeleci bir ruh tavrı benimsemeye teşvik edilir; Bazıları için bu, deneyimsel olarak kaçınmayı gerektirebilir (örneğin, umutsuzluk duygularından veya ölüm korkusundan). Kabul yoluyla, hastalar, sosyal baskılar ve arzu edilirlilik ne olursa olsun, fiziksel veya duygusal olsun, mevcut durumlarının tüm yönlerini kabul etmeleri ve deneyimlemeleri konusunda desteklenecektir (Hulbert-Williams vd., 2014).

Değerler

Değerler, psikolojik esnekliğin tanımının ayrılmaz bir parçasıdır (Doorley, Fallon, Goodman ve ark., 2020). Değerler, deneyimlerin değerlendirilebileceği, bireysel olarak tanımlanmış, sözlü olarak oluşturulmuş, pekiştirici bir faaliyet modeli olan amaçlı eylemin seçilmiş nitelikleri olarak tanımlanır. Bireyler, yaşamlarında değer verdikleri şeyler üzerinde düşünmeye teşvik edilir; benlik duygusuyla bütünleştirmede yardımcı olacak unsurlar belirlenir. Değerlerle tutarlı bir yaşam

sürmeye kararlı olduklarında (taahhütlü eylem), bireyler, değerlerinin korunduğunu yansıttıkları ve kabul ettikleri için olumsuz deneyimleri daha kolay kabul edebilirler (Hulbert-Williams vd., 2014; Hayes & Smith 2005).

Değer Odaklı Davranışlarda Kararlılık

Bireyin değerlerinden uzağa düştükçe kaçınmaya başvurması beklenen bir durumdur. Çünkü birey acı çekmektedir ve bu acıdan kaçmak için her yolu denemektedir. Değer odaklı davranışta kararlılık, acı duygulara yer açmaya ve bu duyguyu deneyimlemek pahasına değer odaklı davranışta kararlı olmayı gerektirir (Çalışkan, 2020).

Somatizasyon

Somatizasyon, kişinin yaşadığı ruhsal sıkıntının bedensel acı, ağrı ya da rahatsızlıkla kendini göstermesiyle bilinen, tıbbi olarak herhangi bir tanı sınıfına girmeyen bir klinik görüngüdür. Bireyin duygularını tanıması ve anlatmasıyla orantılı olarak süre, şiddet ve başka bir duygudurum katılım derecesi değişir (Kesebir, 2004). Somatizasyonda kişinin yaşadığı sıkıntı ve stres bedensel belirtilerle kendini gösterir (Kesebir, 2004).

Somatizasyon, psikanalize göre ifade edilmeyen dürtü ve isteklerin bilinç düzeyine çıkmasını engelleyen bir savunma görevini görebilir. Travma kaynaklı bir takım durumlar ya da anne çocuk ilişkisindeki sıkıntılarda somatizasyon oldukça sık görülür (Kesebir, 2004).

Somatizasyon Bozukluğu ve Klinik Görünüm

Somatizasyon bozukluğu bireyin duygusal olarak acı çekmesine, sosyal ve mesleki işlevsellikte bozulmalara, aileyle olan ilişkilerin sıkıntıya girmesine neden olur.

Şikayetleri incelendiğinde somatizasyon teşhisi konan kişilerin tıbben tahlilleri ve test sonuçları normal ve kişilerin şikayetleri herhangi tıbbi bir hastalıkla açıklanamaz durumdadır. Hem anamnez hem de muayene sonucu tıbbi bir sebep bulunamaz. Belirtiler üzerine çok fazla kaygı ve bu kaygının şikayetlerle olan uyumsuzluğu da yine belirtilerdendir. Somatik semptomla ilgili tanılamada altı ay boyunca devam eden fiziksel şikayetler söz konusudur (Maghsoomi & Jafari, 2021).

Somatizasyonda potansiyel hastalıkla ilgili sürekli bir endişelenme hali, normal fiziksel duyuları potansiyel ciddi bir hastalığın sinyali olarak görme, kanıt olmaksızın semptomların ciddiyetinden korkmak, fiziksel semptomlarının tehdit edici ya da zarar verici olduğunu düşünme, fiziksel aktivitenin vücuduna zarar vereceğini hissetme, tıbbi değerlendirme ve tedavinin yeterli olmadığından korkmak, anormallikler için vücutlarını tekrar tekrar kontrol etmek, endişelerini gidermeyen veya onları daha da kötüleştiren sık sağlık bakım ziyaretleri, tıbbi tedaviye yanıt vermeme veya ilaçların yan etkilerine karşı alışılmadık derecede duyarlı olma, genellikle tıbbi bir durumdan beklenenden daha ciddi bir bozukluğa sahip olmak sıkça görülür (Maghsoomi & Jafari, 2021).

Somatik semptom bozukluğu için tanı kriterleri olarak; can sıkıcı olan veya günlük yaşamı önemli ölçüde bozan bir veya daha fazla somatik semptom, somatik semptomla ilgili aşırı düşünce, duygu veya davranışlar, spesifik semptomların şiddeti artabilir veya azalabilir ancak herhangi bir zamanda en az bir semptom hala mevcuttur (Maghsoomi & Jafari, 2021).

Somatik semptom bozukluğunun etiyojisi: Ağrıya karşı artan hassasiyet, genetik veya çevresel veya her ikisi de olabilen aile etkisi gibi genetik ve biyolojik faktörler, hastalığı ve bedensel semptomları nasıl tanımladığınızı ve algıladığınızı etkileyebilecek olumsuzluk kişilik özelliği, duyguların işlenmesiyle ilgili farkındalıkta veya problemlerde azalma, duygusal sorunlardan ziyade fiziksel semptomların odak haline gelmesine neden olma, öğrenilmiş davranış - örneğin, bir hastalığa sahip olmaktan elde edilen dikkat veya diğer faydalar; veya aşırı

aktiviteden kaçınma gibi semptomlara yanıt olarak, sakatlık düzeyinizi artırabilecek ağırlı davranışlar (Maghsoomi & Jafari, 2021).

Somatik semptom bozukluğuna yol açabilecek risk faktörleri: Anksiyete veya depresyona sahip olmak, tıbbi bir duruma sahip olmak veya birinden kurtulmak, ailede güçlü bir hastalık öyküsüne sahip olmak, stresli yaşam olayları, travma veya şiddet yaşamak gibi tıbbi bir durum geliştirme riski altında olmak, geçmişte travma yaşamış olmak, örneğin çocuklukta cinsel istismara maruz kalmış olmak, daha düşük eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik statüye sahip olmak (Cetin vd., 2021).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde tüm kavramların ve kuramların birbiriyle ilişkisini inceleyen yerli ve yabancı araştırmalar ele alınmıştır. Yapılan literatür çalışmalarına bakıldığında, dünyanın neresinde olursanız olun çocuklar, ebeveynlerden ve diğer bağlanma figürlerinden belirli bir olumlu yanıt ve kabul biçimine ihtiyaç duyarlar. İhtiyaçları karşılanmayan çocuklar hangi etnik kökenden ya da ırktan gelirse gelsin, öfke duygularının yoğunluğundan, benlik saygılarının incindiğinden ve kendilerini korumak için duygusal olarak duyarsızlaştıklarından bahsetmişlerdir. Kendine yeterlilik, duygusal olarak tepkisiz, duygusal olarak kararsız ve diğer tepkilerin yanı sıra olumsuz bir dünya görüşüne sahip olmak da bu olumsuzluklar arasında sayılabilir (Cournoyer, 2008).

Araştırma sonuçlarına baktığımızda babaların, çocukların gelişiminin farklı yönleri üzerindeki etkileri genellikle annelerin çocukları üzerindeki etkilerine eşittir (Rohner ve Khaleque, 2005; Veneziano, 2000).

Ebeveyn kabul ve reddi ve psikolojik esneklik

Ebeveynlik uygulamaları hakkında konuşmaya psikolojik esneklik eklemek önemlidir çünkü ebeveynin psikolojik katılımı, kötü ebeveynlik uygulamalarına, daha yüksek ebeveyn sıkıntısı seviyelerine ve çocuklarda daha az psikolojik esnekliğe yol

açar (Moray, 2019; Naz & Kausar, 2014; Leeming & Hayes, 2016; Brown vd., 2015; Cennet, 2012). Bu nedenle, ebeveynlerde hedeflenen farkındalık, şefkat ve psikolojik esneklik, çocuklara yararları açısından ebeveyn eğitimi için yalnızca iyi fikirler değildir. Bu süreçleri ebeveynlerde kurmanın en büyük nedenlerinden biri, hem sıkıntıları hafifleten hem de olumlu ebeveynlik uygulamalarını yaymak için yeni yollara kapı açan bu tür müdahalelerden kendilerinin faydalanmasıdır. Ebeveynlerin daha esnek yaşama yaklaşımları öğrenerek kazanacakları çok şey var (Leeming & Hayes, 2016). Farkındalığı, psikolojik esnekliği ve şefkati kendi yaşamlarına uygulayabilen ebeveynler, besleyici aile ortamlarını geliştirmeye daha hazırlıktır ve psikolojik olarak da daha sağlıklıdırlar. Ebeveynlik, insanlar, çocuklar ve ebeveynler arasındaki dinamik bir ilişkidir. Her biri diğerini etkiler ve bunun tersi de geçerlidir. Ebeveynler, paylaşılan yaşamın her anında çocuklarının davranışlarını modelliyor, teşvik ediyor ve destekliyorlar. Ebeveyn açıksa, çocuğun açık olma olasılığı daha yüksektir. Ebeveyn katıysa, çocuğun katı olma olasılığı daha yüksektir. Ebeveyn mutsuzsa, çocuğun mutsuz olma olasılığı daha yüksektir. Psikolojik olarak sağlıklı yetişkinler, psikolojik olarak sağlıklı çocuklar yetiştirme konusunda daha fazla yeteneğe sahiptir ve çağdaş psikolojide, psikolojik esneklikten daha fazla alanda zaman içinde psikolojik sağlığı daha fazla öngören çok az süreç vardır (Leeming & Hayes, 2016).

Son zamanlarda yapılan araştırmalar, yüksek ebeveyn psikolojik sıkıntısı ve uyumsuz ebeveynlik davranışını düşük ebeveyn psikolojik esnekliği ile ilişkilendirmiştir (Jasmine vd., 2007; Kavak, 2013; Chong vd., 2019; Corti vd., 2018). Psikolojik esneklik, bireyin kişisel değerlere dayalı davranışlarda bulunurken tüm psikolojik deneyimleri kabul etme yeteneğini ifade eder (Hayes vd., 2006). Psikolojik esneklik açısından, bir çocuğun hastalık yörüngesinden gelen olaylar veya bu olaylardan kaynaklanan olumsuz duygular sorunlu değildir, ancak bu deneyimlerden kaçınmaya veya bu deneyimleri kontrol etmeye yönelik sağlıksız girişimler psikolojik sıkıntıyı şiddetlendirebilir ve uyumsuz davranışlara yol açabilir (Hayes, 2004; Hayes vd., 1996). Örneğin astımlı çocukların ebeveynleri, çocuklarını fiziksel aktivitelerden kısıtlayabilir veya aşırı korumacı davranışlar sergileyebilir, çünkü konuyla ilgili bilgi eksikliğinden değil, bu tür davranışlarla çocuğun astım atağına bağlı içsel psikolojik zorluklardan kaçınabilirler (Chong, 2018). Bu arada, psikolojik esnekliği zayıf olan ebeveynler, davranışsal repertuarlarını daraltan katı

düşüncelere ve sözlü kurallara eğilimlidir (Jin vd., 2021; Corti vd., 2018). Williams vd., 2012) yedi Avustralya okulunda 749 öğrenciyle, 7. sınıftan başlayarak (%50.3 kadın, ortalama yaş 12.39) altı yıl boyunca öğrenciler arasında algılanan ebeveynlik tarzı ile psikolojik esneklik arasındaki boylamsal ilişkileri incelediler. Ebeveynlik tarzı 7. ve 12. sınıflarda, psikolojik esneklik 9. sınıftan 12. sınıfa kadar ölçüldü. Psikolojik esneklik, ortalama olarak yaşla birlikte azaldı. Çok seviyeli modelleme, 7. sınıftaki otoriter ebeveynliğin (düşük sıcaklık, yüksek kontrol) daha sonraki (düşük) psikolojik esnekliği öngördüğünü gösterdi. Ayrıca, otoriter ebeveynlikteki artışlar ve yetkili ebeveynlikteki (yüksek sıcaklık ve kontrol) azalmalar, lise yıllarında ergen psikolojik esnekliği ile ilişkilendirildi. Ebeveynlikteki değişiklik, gelecekteki psikolojik esnekliği öngördü, ancak zaman içinde değişimi öngörmedi. Yapısal Eşitlik Modeli, 9. Sınıftaki ergen psikolojik esnekliğinin daha sonra otoriter ebeveynlikte düşüşleri ve yetkili ebeveynlikte artışları öngördüğünü ortaya koydu (Williams vd., 2012).

Deniz'in 2014 yılında 589 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada, red deneyimlemiş çocukların dışadönüklük özellikleri ve duygusal olarak dengeli olmalarının ilişkisi incelendiğinde utanç duygusunun öne çıktığı ve suçluluk duygusunun baskın bir şekilde görüldüğü bulunmuştur. Bu sonuçlar anne ve baba reddinin her ikisinde de aynı etkiyi göstermiştir. Farklılaşmamıştır. Anneden red algılayan çocuklarda utanç daha baskın görülürken, babanın reddi suçluluk duygusunu öne çıkarmıştır (Deniz, 2014).

Farklı kültürlerde ve topluluklarda yapılan bilimsel çalışmalar sonucu, çocukken anne baba reddi algılayan kişilerin psikolojik uyumla ilişkisi ortadan yüksek düzeye uzanan bir yelpazede anlamlı bulunmuştur (Lackner, 2004, Khaleque ve Rohner, 2002).

Ebeveyn Kabul-Reddi ve Somatizasyon ilişkisiyle ilgili Araştırmalar

Somatik belirti ve konversiyon gibi tepkiler geliştiren çocukların, duygularını bastırıldığı ve öğrenilmiş davranış kalıpları geliştirdiği, ebeveynlerinin ise uygun olmayan tepkiler verdiği görülmektedir (Aydın, 2021; Kozłowska, 2007).

Aydın (2021) tarafından yapılan bir araştırmada, algılanan ebeveynlik biçimi ile somatizasyon düzeyi arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda algılanan anne tutumlarından duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ve kötümser/endişeli tutumun somatizasyonu istatistiksel açıdan pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle algılanan ebeveynlik biçimlerinden duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ve kötümser/endişeli tutum arttıkça somatizasyonun arttığı görölmektedir (Aydın, 2021).

Yeşil'in (2021) aile hekimliğine başvuran 20-65 yaş arası kişilerde somatizasyon belirtileri ile çocukluk çağı ruhsal travmaları arasındaki ilişkiyi araştırdığı araştırmasında, çocukluktaki olumsuz yaşantıların yetişkin çağa gelindiğinde bireyleri hem fiziksel hem ruhsal açıdan etkilemekte olduğu ve çocukluk çağındaki ruhsal travmaların yetişkin yaşta somatizasyon semptomları ile ilgili olduğu bulunmuştur (Yeşil, 2021).

Hindistan'da yapılan bir araştırmada her iki ebeveyne yönelik olumsuz aile-çocuk ilişkisi ile anne baba ihmalinin bedensel yakınmaları arttırdığı öne sürölmektedir (Naz ve Kausar, 2015; Singh, vd., 2015).

Baker ve Hoerger ebeveyn reddinin kişilerarası ilişkilerde bozulmaya yol açtığını, kaygı ve somatik belirtileri arttırabileceğini ifade etmiştir (Bayat, 2015; Baker vd., (2012).

Babadan algılanan reddedilme ve düşmanlık duygularının ise somatik belirtilerin üzerindeki yordayıcı etkisi dikkat çekmektedir . Güvenli bağlanma stiline sahip olmamanın da somatizasyon göstermeye daha eğilimli hale getirdiği ifade edilmektedir (Masterson, 2008; Kesebir, 2011; Aydın, 2021).

Ebeveyn reddinin olası sonuçlarından sayılan bir diğer psikopatolojik durum ise somatoform bozukluklardır. Araştırmalar, ergenler ebeveyn(ler)ini daha reddedici olarak bildirdiğinde somatoform bozukluk belirtilerinin şiddetinin arttığını öne sürmektedir (Deniz, 2014, Naz ve Kausar, 2012).

Kulaksız ve Erensoy'un (2021), 18-65 yaş arası kişilerle çocukluktaki baba kabul ve red algısının bazı değişkenlerle ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonucuna göre, ihmal, soğukluk, ilgisizlik arttıkça somatizasyonun da arttığı görölmüştür (Kulaksız & Erensoy, 2021).

Ebeveynin şefkat ve kabulünün, duygu düzenleme, oto kontrol gibi beceriler üzerinde olumlu etkisi olduğu, kişilerarası ilişkilerde yakın ve sağlıklı ilişkiler kurabilmeyi sağladığı bilinmektedir. Buna karşılık ebeveyn reddinin bu süreçlerde olumsuz etkilere neden olabildiği, kişilerarası uyum problemleri, kaygı ve somatik belirtilere zemin hazırladığı ifade edilmiştir. Ebeveynin aşırı kontrolünün ise bedensel ve nörolojiye ilişkin yakınmaları kuvvetlendirdiği görülmüştür (Aydın, 2021).

Psikolojik Esneklikle Somatizasyon İlişisini İnceleyen İlgili Araştırmalar

Üniversite öğrencilerinin etnik olarak çeşitli, klinik olmayan bir örneğini kullanan bir çalışma, dikkatlilik ve psikolojik esnekliğin somatizasyon, depresyon, kaygı ve genel psikolojik sıkıntıda benzersiz varyansı ayrı ayrı açıklayıp açıklamadığını inceledi. Önceki bulgularla tutarlı olarak, yapılan çalışma psikolojik esneklik özelliğinin, psikolojik sıkıntılar, somatizasyon, kaygı ve depresyon gibi bozukluklarla ters orantılı bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Çalışma ayrıca, psikolojik esneklik ve dikkatlilik tarafından açıklanan bu psikolojik sıkıntı biçimlerinin her birinde benzersiz ve farklı varyansı göstererek mevcut literatürü genişletti. (Masuda & Tully, 2012)

Türkdoğan'ın 2017'de üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmaya göre, ebeveyn kabul reddinin psikolojik uyumla yakından ilgili olduğu bulunmuştur (Türkdoğan, 2017).

Aydın'ın (2021) yaptığı çalışmaya göre somatizasyon düzeyi ile bilişsel esneklik arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, bilişsel esneklik arttıkça somatizasyon seviyesinin azaldığı bulunmuştur (Aydın, 2021).

Leonidou ve arkadaşları (2019), somatizasyon üzerine yaptıkları çalışmalarında, psikolojik esnekliğin rolünü öne çıkarmışlardır. Somatizasyonu olan kişilerin, psikolojik esnekliği yüksek olanlarının günlük hayatlarında daha az etkilendiği bulunmuştur. Daha az etkilemesinin sebebi ise, psikolojik esnekliği olan kişilerin, kaçınma davranışını tercih etmek yerine, içsel psikolojik kaynaklarıyla daha fazla temas içinde olduğu bulunmuştur.

Kaçınarak başa çıkan kişilerin, somatizasyon ve hastalık kaygısı semptomlarıyla ilişkili olarak yaşam kalitesindeki bozulmanın daha fazla olduğu varsayılmıştır; psikolojik esnekliğin bu bozulmayı hafifletmesi bekleniyordu. Araştırmaya göre somatizasyon ve hastalık kaygısı için tarama kriterlerini karşılayan bireylerin kontrollere kıyasla daha düşük yaşam kalitesi ve psikolojik esnekliğe sahip olduğu ve daha fazla kaçınmacı başa çıkma ya başvurdukları saptandı. Psikolojik esnekliğin, somatizasyon ve hastalık kaygısının yaşam kalitesi alanları üzerindeki etkisini önemli ölçüde azalttığı bulunmuştur. Bulgular, terapi yoluyla kaçınmacı başa çıkmanın azaltılmasının, bu semptom kategorilerinin olumsuz etkilerini azaltmada umut verici olabileceğini düşündürmektedir (Leonidou vd., 2016).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmanın bu kısmında; araştırmanın modeli, araştırmanın evreniyle ilgili bilgiler ve araştırmayı oluşturan örneklem, hangi veri toplama araçlarının kullanıldığı ve veri toplama metotlarıyla alakalı bilgilere yer verilecektir.

Araştırmanın Modeli

Yapılan bu araştırma ebeveyn kabul reddinin bireyin psikolojik esneklikle ilişkisinde somatizasyonun aracı rolünü araştırmaktır. Karasar'a (2012) göre bir araştırmada birden daha fazla olan değişkenlerin birbirleri arasındaki ilişkiyi meydana çıkartmak için genel tarama modelinin alt boyut modeli olan ilişkisel tarama modeli kullanılır. Bu araştırmada da ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini TC (Türkiye Cumhuriyeti) de yaşayan 18 yaş ve üstü kişiler oluşturmaktadır. 876 kadın ve erkek kişi oluşturmaktadır. Örneklem seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Örneklemi 18 yaş ve üstü 876 kadın ve erkek Türk vatandaşları oluşturmaktadır.

Veri toplama şekli internet üzerinden online anket form kullanarak çevrimiçi olarak yapılmış ve nicel veri olarak toplanmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin %54,11'inin kadın, %45,89'unun erkek olduğu, %20,43'ünün 24 yaş altı, %33,11'inin 25-34 yaş arası, %32,65'inin 35-44 yaş arası, %13,81'inin 45 yaş ve üzeri yaş grubuna mensup olduğu, %7,42'sinin ilköğretim mezunu, %27,63'ünün lise mezunu, %11,64'ünün önlisans mezunu, %38,01'inin lisans mezunu, %15,30'unun yüksek lisans/doktora mezunu olduğu, %20,78'inin sosyoekonomik düzeyinin düşük, %71'inin sosyoekonomik düzeyinin orta, %8,22'sinin sosyoekonomik düzeyinin yüksek olduğu, %56,05'inin çalışmakta olduğu, %27,17'sinin çalışmadığı, %16,78'inin emekli/öğrenci olduğu, %31,28'inin medeni durumunun bekar, %61,76'sinin evli, %6,96'sinin boşanmış olduğu,

%61,64'ünün çocuk sahibi olduğu, %38,36'sının çocuk sahibi olmadığı, %75,57'sinin ebeveynlerinin birlikte olduğu, %6,85'inin ebeveynlerinin ayrı olduğu, %17,58'inin ebeveynlerinden en az birinin vefat etmiş olduğu, 89,50'sinin 0-2 yaş bakımını anne-babasının sağladığı, 3,65'inin 0-2 yaş bakımını kardeş/ablasının karşıladığı, %6,85'inin 0-2 yaş bakımını bakıcı/bakımevi/diğer şekilde karşılandığı belirlenmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	474	54,11
Erkek	402	45,89
Yaş grubu		
24 yaş ve altı	179	20,43
25-34 yaş	290	33,11
35-44 yaş	286	32,65
45 yaş ve üzeri	121	13,81
Eğitim durumu		
İlköğretim	65	7,42
Lise	242	27,63
Önlisans	102	11,64
Lisans	333	38,01
Yüksek lisans/doktora	134	15,30
Sosyoekonomik düzey		(Karasar, 2012)
Düşük	182	20,78
Orta	622	71,00
Yüksek	72	8,22
Çalışma durumu		
Çalışan	491	56,05
Çalışmayan	238	27,17
Emekli/Öğrenci	147	16,78
Medeni durumu		
Bekar	274	31,28
Evli	541	61,76
Ayrı/Boşanmış	61	6,96
Çocuk sahibi olma durumu		
Evet	540	61,64
Hayır	336	38,36

Ebeveynler

Birlikte	662	75,57
Ayrı	60	6,85
En az biri vefat etmiş	154	17,58
Tablo 1 (Devamı).		
0-2 yaş bakımı sağlayan		
Anne-Baba	784	89,50
Kardeş/abla	32	3,65
Bakıcı/Bakımevi/Diğer	60	6,85

Tablo 2’de araştırmaya dahil olan bireylerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve ölçekler kısaca tanıtılmış, ölçek izinleri ve kullanılan ölçeklerin bir bölümü eklerde sunulmuştur. Araştırmada bilgilendirilmiş onam formu başta olmak üzere sırasıyla “Demografik Bilgi Formu”, “Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği”, “Psikolojik Esneklik Ölçeği” ve “Bradford Somatik Envanteri” uygulanmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmanın amacına uygun biçimde araştırmacının kendisi tarafından düzenlenen bu form, çalışmaya katılan kişilerin özelliklerini belirlemek amacıyla katılımcıların cinsiyeti, yaşları, medeni durumları, çalışma durumları, anne babalarının birliktelik durumları, 0-2 yaş bakım sağlayıcıları gibi konularla ilgili bilgi almak için kullanılmıştır. Formun bir örneği EK.3’te sunulmuştur.

Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği (EKRÖ/K)

Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği (EKRÖ/K) (Parental Acceptance-Rejection/Control Questionnaire PARQ/C) çocuklukta kişilerin ebeveynlerinden

algıladığı kabul ve reddi değerlendirmek için 1978 yılında Rohner, Saavedra ve Granum tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek yetişkinlerin çocukluklarında algıladıkları kabul-red seviyelerini ölçmektedir. Likert tipi bir ölçektir; 20 maddesi sıcaklık/şefkat alt ölçeği, 15 maddesi kayıtsızlık/ihmal alt ölçeği, 10 maddesi ayrışmamış alt ölçeği, 15 maddesi düşmanlık/saldırganlık alt ölçeği olmak üzere toplamda 4 alt ölçekten oluşur. Ölçekteki maddeleri cevaplarken “hemen hemen her zaman doğru”, “bazen doğru”, “nadiren doğru” ve “hiçbir zaman doğru değil” seçenekleri kullanılır. 60 maddeden oluşan bir ölçektir. Ölçeğin puanlanması 1-4 arasında hesaplanır. Alt ölçeklerden tek ters puanlanan; sıcaklık/şefkat alt ölçeğinin bütün maddeleri ve kayıtsızlık/ihmal alt ölçeğinin 7 maddesidir. Bu dört alt ölçekten elde edilen puanların toplamı toplam EKRÖ puanını verir ve anne-babadan algılanan kabul-reddi ölçer. Ölçekten yüksek puan alındıysa bu anne-babadan algılanan red tutumunun yani sıcaklık puanının azlığını gösterir. En yüksek puan 240, en düşük ise 60 puandır. Ölçeğin Türkiye geçerlik güvenirlik çalışmaları Varan (2003) tarafından yapılmıştır. Normal ve klinik örneklemin oluşturduğu 1700 kişiyle düzenlenmiştir. Yetişkin EKRÖ’nün hem Anne hem de Baba formlarına ait alt-ölçeklerin Cronbach Alpha iç-tutarlık katsayıları .86 ile .96 arasında değişmektedir. Toplam iç-tutarlık katsayısı .97’dir. Ölçeğin faktör analizi sonuçlarıyla, Yetişkin EKRÖ’nün Anne ve Baba formlarının Türkiye geçerliği desteklenmiştir. Türk yetişkinlerin çocuklukta ebeveynleriyle ilişkilerinde algıladıkları kabul ve reddi güvenilir ve geçerli şekilde değerlendirdiği kanaatine ulaşılmıştır.

Psikolojik Esneklik Ölçeği

2016 yılında Francis vd. tarafından geliştirilmiştir. Karakuş ve Akbay (2020) tarafından Türkçeye uyarlaması 310 yetişkin gönüllünün katılımıyla yapılmıştır. Ölçekte toplam 28 madde ve 5 alt boyut vardır. Ölçekteki alt boyutlar şunlardır; Ayrışma (3 madde), Bağlamsal Benlik (3 madde), Kabul (5 madde), An’da Olma (7 madde), Değer ve Değer Doğrultusuna Davranış (10 madde). Uyum değerleriyle doğrulanmıştır (KMO=0.789; $\chi^2= 3096.080$; $p= 0.00$). Faktör yükleri .47 ile .81 arasında değişir ve varyansı %60 olarak saptanmıştır. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında Cronbach Alpha iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .79 olarak

hesaplanmıştır. Ölçeğin alınabilecek en düşük puanı 28, en yüksek puanı ise 196 puandır. Tersten kodlanan maddeler (2, 3, 5, 6, 8, 18, 20, 22, 23, 24 ve 25) vardır. Ölçek alt boyutlarından alınan yüksek puanlar, yüksek psikolojik esnekliği göstermektedir.

PEE'nin tümü ve alternatifler ile kontrol alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 0.90, 0.89, 0.85'tir. PEE'nin kültürümüze uyarlaması yapılmış ve araştırmalarda kullanılmasına uygun geçerlik ve güvenilirlik ölçütlerini taşıdığı bulunmuştur (Karakuş & Akbay, 2020).

Bradford Somatik Envanteri (BSE 44)

Mumford ve meslektaşları, 1991'de anksiyete ve depresyonun somatik semptomlarını inceleyen ve çoklu etnik kökenleri kapsayan Bradford Somatik Envanterini (BSI) geliştirdi (Mumford DB, Bavington JT, Bhatnagar KS, ve ark., 1991). Bu ölçeğin belirtileri klinik olarak anksiyete, depresyon, histeri ve hipokondriyazis tanısı almış Pakistanlı ve İngiliz hastaların psikiyatrik vaka notlarından elde edilmiştir.

BSI, psikosomatik olarak ifade edilen psikolojik sıkıntı için 44 maddelik bir envanterdir. BSI, deneğe önceki ay boyunca çok çeşitli somatik semptomlar hakkında ve deneğin ay boyunca 15 günden fazla veya daha az bir süre belirli bir semptom yaşayıp yaşamadığını sorar (sırasıyla 1 veya 2 puan). Mevcut amaç için, puanlama Mumford'a dayanıyordu, burada 26-40, orta menzil; ve 0-25, düşük aralık, >40 puan yüksek aralık olarak kabul edildi.

Türk standardizasyon çalışmasını, Samet Kose ve arkadaşları 2017 yılında yapmıştır. Bu çalışmada BSI'nın Cronbach alfa katsayısı, Mumford'un orijinal çalışmasında olduğu kadar yüksekti. Mumford ve arkadaşlarının orijinal çalışmasında KSE'nin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0.86, bu çalışmada ise 0.90 olarak bulunmuştur. Cronbach alfa katsayısının yeterince yüksek (>0.60) olması nedeniyle Türkçe KSE'nin iç tutarlılığının yeterli olduğu kabul edildi.

Bu çalışma aynı zamanda, bir aylık bir aralıkta benzer korelasyonların gözlemlenmesi gerçeğinden dolayı Türk KSE'sinin iyi bir test-tekrar test güvenilirliğine sahip olduğunu doğrulamıştır, bu da ölçümün zaman içindeki kararlılığını göstermektedir. Örneğimizde, Türk KSE'sinin SSAS ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulundu (Kose, 2017).

Veri Toplama Yöntemi

Veri toplama süreci Mayıs 2022-Haziran 2022 tarihleri arasında düzenlenmiştir. Araştırmaya 876 gönüllü katılımcı online anket yoluyla çevrimiçi olarak katılmıştır. Gönüllülük esasına göre katılım sağlanmıştır. Katılımcılara teşvik verilmemiştir. Katılımcılara katılımcı bilgi formu online olarak ölçeklerin en başında verilmiştir. Katılımcıların onayı formun başında alınmıştır. Onam formunun ardından sırasıyla Demografik Bilgi Formu, Psikolojik Esneklik Formu, Bradford Somatik Envanteri, Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Anne Formu ve Yetişkin Ebeveyn Kabul Red Ölçeği Baba Formu verilmiştir.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada veri istatistik analiz programı olarak Sosyal Bilimler İstatistik Paketi SPSS 26.0 versiyonundan yararlanılmıştır.

Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanterine vermiş oldukları yanıtların güvenilirlikleri için Cronbach Alfa testi uygulanmıştır. Alfa katsayıları Psikolojik Esneklik Ölçeği için 0,831, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formu için 0,951 ve baba formu için 0,955, Bradford Somatik Envanteri için ise 0,963 bulunmuştur.

Araştırmaya katılan kişilerin sosyo-demografik niteliklerine göre dağılımı sıklık(frekans) analiziyle belirlenmiş ve Psikolojik Esneklik Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanteri puanlarına dair tanımlayıcı istatistikler verilmiştir.

Tablo 2.

Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanteri puanlarının normallik testleri

	Kolmogorov-Smirnov			Çarpıklık k	Basıklık k
	İst.	sd	p		
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	0,077	876	0,000*	-0,737	0,432
Anda olma	0,082	876	0,000*	0,404	0,282
Kabul	0,053	876	0,000*	0,116	-0,606
Bağlamsal benlik	0,070	876	0,000*	-0,023	-0,452
Ayrışma	0,061	876	0,000*	0,004	-0,184
Psikolojik Esneklik Ölçeği	0,037	876	0,007*	0,027	-0,194
Sıcaklık/Şefkat (Anne)	0,123	876	0,000*	-0,646	-0,551
Düşünlük/Saldırganlık(Arne)	0,170	876	0,000*	1,188	0,699
Kayıtsılık/İhmal(Arne)	0,151	876	0,000*	1,008	0,556
Ayrışmamış (Anne)	0,259	876	0,000*	1,700	2,253
Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Anne)	0,124	876	0,000*	0,969	0,352
Sıcaklık/Şefkat (BABA)	0,111	876	0,000*	-0,369	-0,934
Düşünlük/Saldırganlık(BABA)	0,175	876	0,000*	1,143	0,491
Kayıtsılık/İhmal(BABA)	0,130	876	0,000*	0,770	-0,261
Ayrışmamış (BABA)	0,257	876	0,000*	1,566	1,553
Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (BABA)	0,108	876	0,000*	0,803	0,019
Bradford Somatik Envanteri	0,129	876	0,000*	1,001	0,420

* $p < 0,05$

Tablo 2. 'de katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanteri puanlarının normal dağılıma uyma durumuna ilişkin test sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 2.'de gösterilen Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanteri puanlarının normal dağılım göstermediği belirlenmiştir ($p < 0,05$). Ancak araştırmanın örneklem sayısının yüksek olmasından ve ölçeklere ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 1,5$ aralığında yer almasından dolayı veri setinin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve parametrik hipotez testleri tercih edilmiştir.

Araştırmanın hipotezleri test edilirken, bağımsız değişkenin iki gruptan oluştuğu karşılaştırmalar için bağımsız örneklem t testi uygulanmış, ikiden daha çok gruptan oluşması durumunda ise ANOVA uygulanmıştır. Ayrıca ileri analiz olarak Tukey testi seçilmiştir.

Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanteri puanlarının arasındaki korelasyonlar Spearman testiyle incelenmiştir. Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanteri puanlarını Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordama durumunun testinde regresyon analizi uygulanmıştır. Son olarak katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki ilişkide Bradford Somatik Envanteri puanlarının aracı rolü yapısal eşitlik modellemesi ile test edilmiştir.

Etik Konular

Araştırmadaki kullanılan form, ölçekler ve envanterler için geliştiricilerinden kullanım izinleri alınmıştır. Çalışma süresince etik kurallar dikkatle uygulanmış ve kurallara titizlikle uyulmuştur. Tezimizin hazırlık sürecinde ölçek geliştiricilerin izinleri alındığı gibi, uygulayıcılar için de onam formları ve araştırma içeriğiyle ilgili bilgilendirici çalışmalar yapılmıştır ve tüm izinler alınmıştır. Araştırma anketlerinin başında etik hususlar yazılı şekilde katılımcılara açıklanmıştır ve onamları alınmıştır.

Çalışma Planı

Çalışmanın ilk aşaması olan, yapılacak çalışmanın konusuna karar verme aşamasında son 5 yılda yapılmış bilimsel ulusal ve uluslararası çalışmalar taranmıştır. Güncel çalışmaları gözden geçirmek ve literatüre katkı sağlayacak bir çalışma çıkarmak için oldukça önem taşımaktadır. Hipotez oluşturma aşamasında literatür taraması yapılmış ve bolca kaynak taranmıştır. Konunun daha önce araştırılmamış olduğuna karar verilmiş ve konu sınırlandırılmıştır. Yapılan çalışmaların incelenmesiyle ebeveyn kabul ve reddi ilgi çeken bir konu olmakla birlikte yetişkin ebeveyn kabul reddiyle ilgili yapılacak bir çalışmanın, doğru araştırma bileşenleriyle bir araya geldiğinde literatüre katkı sağlayan, iyi bir çalışma olacağı düşünülmüştür. Son zamanlarda son derece önem kazanan kavramlardan biri olan psikolojik esneklik kavramı araştırmanın diğer bileşeni olarak belirlenmiştir. Bu iki değişken arasında aracılık rolünü araştırmak için ise somatizasyon belirlenmiştir. Hipotezler ve alt amaçlar belirlenmiştir. Tüm bunları araştırmak için uygun olan araştırma yöntemi, veri toplama araçları belirlenmiştir. Kullanılacak testler ve ölçekler için telif sahiplerinden onaylar ve gerekli izinler alınmıştır. Etik kurul komitesine başvurulmuştur. Etik kurul onayı geldikten sonra çevrimiçi dağıtılacak aydınlatılmış onamlı formlar hazırlanmış ve online anket verileri toplanmıştır. Etik kurula beyan edilen etik kural ve sınırlara uyarak veriler toplandıktan sonra istatistik çalışmaları tamamlanmış ve araştırma bulgularına ulaşılmıştır. Tez yazım aşamasına geçilmiştir. Tez yazım aşamasında gerekli etik kurallara uyulmuş ve kaynakçalar kurallara göre belirtilmiştir. Tez intihal raporu eklendikten sonra tez jürisine sunularak kabul edilmiştir. Gerekli düzenlemeler tamamlanıp tez süreci başarıyla tamamlanmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırmanın temel ve alt problemleri doğrultusunda yapılan istatistiksel analizlere yer verilmiştir

Tablo 3.

Katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları

	n	\bar{x}	S	Min	Max
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	876	52,56	12,06	10	70
Anda olma	876	27,33	7,42	10	49
Kabul	876	20,97	6,94	5	35
Bağlamsal benlik	876	12,08	4,32	3	21
Ayrışma	876	12,04	4,06	3	21
Psikolojik Esneklik Ölçeği	876	124,97	22,22	72	196

Tablo 3'te araştırma kapsamına alınan bireylerin Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılanların Psikolojik Esneklik Ölçeğine ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış alt boyutundan ortalama $52,56 \pm 12,06$ puan, minimum 10, maksimum 70 puan, Anda olma alt boyutundan ortalama $27,33 \pm 7,42$ puan, minimum 10, maksimum 49 puan, Kabul alt boyutundan ortalama $20,97 \pm 6,94$ puan, minimum 5, maksimum 35 puan, Bağlamsal benlik alt boyutundan ortalama $12,08 \pm 4,32$ puan, minimum 3, maksimum 21 puan, Ayrışma alt boyutundan ortalama $12,04 \pm 4,06$ puan, minimum 3, maksimum 21 puan ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genelinden ortalama $124,97 \pm 22,22$ puan, minimum 72, maksimum 196 puan aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 4.

Katılımcıların cinsiyetine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	t	P
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Kadın	474	53,46	12,24	2,411	0,016*
	Erkek	402	51,49	11,76		
Anda olma	Kadın	474	28,77	7,02	6,370	0,000*
	Erkek	402	25,63	7,54		
Kabul	Kadın	474	21,48	6,23	2,373	0,018*
	Erkek	402	20,36	7,65		
Bağlamsal benlik	Kadın	474	11,81	4,46	-2,068	0,039*
	Erkek	402	12,41	4,13		
Ayrışma	Kadın	474	11,66	4,16	-3,024	0,003*
	Erkek	402	12,49	3,90		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Kadın	474	127,17	20,12	3,189	0,001*
	Erkek	402	122,39	24,24		

* $p < 0,05$

Tablo 4'te katılımcıların cinsiyetine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları bağımsız örneklem t testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılanların cinsiyetine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma, Kabul, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Kadın katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma, Kabul puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları, erkek katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma, Kabul, puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek, erkek katılımcıların ise Bağlamsal benlik ve Ayrışma puanları, kadın katılımcıların Bağlamsal benlik ve Ayrışma puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 5.

Katılımcıların yaş grubuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Yaş grubu	N	\bar{x}	s	Min	Max	F	p	Fark
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	24 yaş ve altı	179	50,26	12,41	10	70	3,605	0,013*	1-3
	25-34 yaş	290	52,51	12,02	10	70			
	35-44 yaş	286	54,02	11,50	10	70			
	45 yaş ve üzeri	121	52,60	12,50	11	70			
Anda olma	24 yaş ve altı	179	27,02	8,08	11	49	1,204	0,307	
	25-34 yaş	290	27,18	7,31	10	49			
	35-44 yaş	286	27,97	7,15	13	49			
	45 yaş ve üzeri	121	26,64	7,31	13	49			
Kabul	24 yaş ve altı	179	20,89	7,68	5	35	0,820	0,483	
	25-34 yaş	290	20,50	6,69	5	35			
	35-44 yaş	286	21,34	6,45	6	35			
	45 yaş ve üzeri	121	21,31	7,48	6	35			
Bağlamsal benlik	24 yaş ve altı	179	12,12	4,53	3	21	2,256	0,080	
	25-34 yaş	290	11,67	4,20	3	21			
	35-44 yaş	286	12,15	4,32	3	21			
	45 yaş ve üzeri	121	12,87	4,21	3	21			
Ayrışma	24 yaş ve altı	179	11,80	3,97	3	21	0,913	0,434	
	25-34 yaş	290	11,94	4,03	3	21			
	35-44 yaş	286	12,08	4,30	3	21			
	45 yaş ve üzeri	121	12,55	3,69	3	21			
Psikolojik Esneklik Ölçeği	24 yaş ve altı	179	122,09	24,85	72	196	2,652	0,048*	1-3
	25-34 yaş	290	123,80	20,91	72	182			
	35-44 yaş	286	127,55	20,74	72	178			
	45 yaş ve üzeri	121	125,98	24,03	77	190			

* $p < 0,05$

Tablo 5’da katılımcıların yaş grubuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin yaş grubuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$). Yaşı 35-44 arasında olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları, yaşı 24 ve altında olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek hesaplanmıştır. Katılımcıların yaş grubuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği alt boyutları olan Anda olma, Kabul, Bağlamsal benlik ve Ayrışma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark yoktur ($p>0,05$). Katılımcıların yaş grupları fark etmeksizin Anda olma, Kabul, Bağlamsal benlik ve Ayrışma puanları benzerdir.

Tablo 6.

Katılımcıların eğitimine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Eğitim	n	\bar{x}	s	Min	Max	F	p	Fark
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	İlköğretim	65	48,40	12,97	10	70	6,721	0,000*	1-4,1-5
	Lise	242	50,98	12,31	10	70			
	Önlisans	102	50,62	11,54	16	70			
	Lisans	333	54,01	11,21	18	70			
	Lisansüstü	134	55,28	12,53	10	70			
Anda olma	İlköğretim	65	27,02	8,95	13	49	2,486	0,042*	2-5
	Lise	242	28,47	8,73	11	49			
	Önlisans	102	27,07	7,76	11	49			
	Lisans	333	27,14	6,61	10	49			
	Lisansüstü	134	26,09	5,21	13	42			
Kabul	İlköğretim	65	19,62	7,95	6	35	5,545	0,000*	1-2
	Lise	242	22,64	7,27	5	35			
	Önlisans	102	20,59	6,98	7	35			
	Lisans	333	20,61	6,89	5	35			
	Lisansüstü	134	19,77	5,21	10	35			

Bağlamsal benlik	İlköğretim	65	11,68	4,42	3	21	2,264	0,061
	Lise	242	11,89	4,38	3	21		
	Önlisans	102	12,31	4,24	3	21		
	Lisans	333	11,84	4,31	3	21		
	Lisansüstü	134	13,04	4,16	3	21		
Ayrışma	İlköğretim	65	12,00	4,28	3	21	0,721	0,578
	Lise	242	12,33	4,30	3	21		
	Önlisans	102	11,99	3,96	3	21		
	Lisans	333	11,78	3,83	3	21		
	Lisansüstü	134	12,22	4,18	3	21		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	İlköğretim	65	118,71	24,63	72	172	1,984	0,095
	Lise	242	126,31	24,18	72	196		
	Önlisans	102	122,58	19,93	85	180		
	Lisans	333	125,38	21,06	75	196		
	Lisansüstü	134	126,41	21,43	72	178		

* $p < 0,05$

Tablo 6’da katılımcıların eğitimine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılanların eğitim düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeğine ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma ve Kabul alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Lisansüstü mezunu olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları, ilköğretim, lise ve önlisans mezunu olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek, lisans mezunu olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları, ilköğretim, lise ve önlisans mezunu olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Lise mezunu olan katılımcıların Anda olma puanları, lisansüstü mezunu olan katılımcıların Anda olma puanlarından yüksek ve lise mezunu mezunu olan katılımcıların Kabul puanları, ilköğretim mezunu olan ve lisansüstü mezunu olan katılımcıların Kabul puanlarında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Katılımcıların

eğitim düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ile ölçeğin Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark yoktur ($p>0,05$). Eğitim düzeyleri fark etmeksizin katılımcıların Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları benzer bulunmuştur.

Tablo 7.

Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Sosyo-eko Düzyey	n	\bar{x}	s	Min	Max	F	p	Fark
Değerler ve değ. doğrultusunda davranış	Düşük	182	48,39	13,11	10	70	14,171	0,000*	1-2
	Orta	622	53,60	11,40	10	70			1-3
	Yüksek	72	54,03	12,66	10	70			
Anda olma	Düşük	182	26,77	7,97	11	49	0,653	0,521	
	Orta	622	27,47	7,28	10	49			
	Yüksek	72	27,50	7,27	13	49			
Kabul	Düşük	182	20,70	7,80	5	35	1,761	0,172	
	Orta	622	20,87	6,65	5	35			
	Yüksek	72	22,42	6,99	8	35			
Bağlamsal benlik	Düşük	182	11,52	4,25	3	21	1,976	0,139	
	Orta	622	12,24	4,31	3	21			
	Yüksek	72	12,11	4,52	3	21			
Ayrışma	Düşük	182	11,93	3,96	3	21	3,022	0,049*	1-2
	Orta	622	11,94	4,01	3	21			1-3
	Yüksek	72	13,17	4,70	3	21			
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Düşük	182	119,31	22,63	72	184	8,209	0,000*	1-2
	Orta	622	126,14	21,74	72	196			1-3
	Yüksek	72	129,22	23,10	72	196			

* $p<0,05$

Tablo 7’de katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 7 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki bireylerin sosyo-ekonomik düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış ile Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Ayrışma puanları ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan ve yüksek olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Ayrışma puanları ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyine göre Anda olma, Kabul ve Bağlamsal benlik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark yoktur ($p>0,05$). Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların Anda olma, Kabul ve Bağlamsal benlik puanları, sosyo-ekonomik düzeyi orta ve yüksek olan katılımcıların Anda olma, Kabul ve Bağlamsal benlik puanlarından düşük bulunmasına karşın, belirlenen puan farkı istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Tablo 8.

Katılımcıların çalışma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Çalışma durumu	n	\bar{x}	s	t	p
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Çalışan	491	53,51	11,50	2,647	0,008*
	Çalışmayan	238	51,01	12,88		
Anda olma	Çalışan	491	26,04	6,78	-6,946	0,000*
	Çalışmayan	238	29,92	7,63		
Kabul	Çalışan	491	20,23	6,98	-3,710	0,000*
	Çalışmayan	238	22,21	6,30		
Bağlamsal benlik	Çalışan	491	12,30	4,17	2,207	0,028*
	Çalışmayan	238	11,56	4,41		

Ayrışma	Çalışan	491	12,39	3,97	2,253	0,025*
	Çalışmayan	238	11,67	4,25		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Çalışan	491	124,48	21,81	-1,108	0,268
	Çalışmayan	238	126,37	21,36		

* $p < 0,05$

Tablo 8’da katılımcıların çalışma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları bağımsız örneklem t testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılanların çalışma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeğine ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma, Kabul, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Çalışan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik ve Ayrışma puanları çalışmayan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik ve Ayrışma puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek, çalışmayan katılımcıların ise Anda olma ve Kabul puanları, çalışan katılımcıların Anda olma ve Kabul puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek hesaplanmıştır.

Tablo 9.

Katılımcıların medeni durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Medeni durum	n	\bar{x}	s	Min	Max	F	P
Değerler ve değ. doğrultusunda davranış	Bekar	274	51,95	11,45	10	70	3,007	0,051
	Evli	541	53,20	12,05	10	70		
	Ayrı/Boşanmış	61	49,57	14,20	10	70		
Anda olma	Bekar	274	26,74	7,69	10	49	1,526	0,218
	Evli	541	27,52	7,26	11	49		
	Ayrı/Boşanmış	61	28,25	7,56	14	45		
Kabul	Bekar	274	20,34	7,34	5	35	1,682	0,187

	Evli	541	21,21	6,67	5	35		
	Ayrı/Boşanmış	61	21,57	7,37	6	35		
Bağlamsal benlik	Bekar	274	12,27	4,25	3	21	0,547	0,579
	Evli	541	12,03	4,29	3	21		
Ayrışma	Ayrı/Boşanmış	61	11,69	4,89	3	21		
	Bekar	274	11,99	3,82	3	21	0,520	0,595
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Evli	541	12,12	4,11	3	21		
	Ayrı/Boşanmış	61	11,57	4,71	3	21		
	Bekar	274	123,29	23,20	72	196	1,806	0,165
	Evli	541	126,09	21,48	72	190		
	Ayrı/Boşanmış	61	122,66	23,93	72	169		

Tablo 9’da katılımcıların medeni durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin medeni durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma, Kabul, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Medeni durumu evli olan, bekar olan ve boşanmış olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma, Kabul, Bağlamsal benlik ve Ayrışma puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları benzer bulunmuştur.

Tablo 10.

Katılımcıların çocuk sahibi olma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Çocuk sahibi olma durumu	n	\bar{x}	s	t	P
Değerler ve değerler doğrultusunda davranış	Evet	540	52,96	12,12	1,250	0,212
	Hayır	336	51,91	11,94		
Anda olma	Evet	540	27,76	7,41	2,162	0,031*

	Hayır	336	26,64	7,41		
	Evet	540	21,39	6,75		
Kabul	Hayır	336	20,29	7,18	2,294	0,022*
	Evet	540	12,03	4,32		
Bağlamsal benlik	Hayır	336	12,17	4,32	-0,450	0,653
	Evet	540	12,10	4,25		
Ayrışma	Hayır	336	11,95	3,76	0,509	0,611
	Evet	540	126,23	21,64		
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Hayır	336	122,96	23,01	2,123	0,034*

* $p < 0,05$

Tablo 10’de katılımcıların çocuk sahibi olma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları bağımsız örneklem t testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 10 incelendiğinde, araştırmaya katılanların çocuk sahibi olma durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeğine ait Anda olma ve Kabul puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Çocuk sahibi olan katılımcıların Anda olma ve Kabul puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları, çocuk sahibi olmayan katılımcıların Anda olma ve Kabul puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksektir. Katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark yoktur ($p > 0,05$). Çocuk sahibi olan ve olmayan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik ve Ayrışma puanları benzerdir.

Tablo 11.

Katılımcıların ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	Ebeveynler	n	\bar{x}	s	Mi n	Ma x	F	p	Far k
Değerler ve	Birlikte	66	52,6	11,8	10	70	0,06	0,937	

değ.		2	3	3		5		
doğrultusunda			52,1	13,5				
davranış	Ayrı	60	2	8	10	70		
	En az biri vefat etmiş	15	52,4	12,4	10	70		
		4	0	7				
	Birlikte	66	27,5	7,19	10	49	1,50	0,223
		2	1				4	
Anda olma	Ayrı	60	25,8	8,32	14	49		
			2					
	En az biri vefat etmiş	15	27,1	8,01	13	49		
		4	3					
	Birlikte	66	20,7	6,82	5	35	3,13	0,044
		2	1				5	*
								1-2
Kabul	Ayrı	60	22,9	7,52	10	35		
			8					
	En az biri vefat etmiş	15	21,2	7,10	7	35		
		4	7					
	Birlikte	66	12,0	4,35	3	21	0,17	0,839
		2	9				6	
Bağlamsal benlik	Ayrı	60	11,7	4,19	3	21		
			8					
	En az biri vefat etmiş	15	12,1	4,24	3	21		
		4	7					
	Birlikte	662	11,95	4,14	3	21	2,696	0,068
Ayrışma	Ayrı	60	11,45	3,42	3	18		
	En az biri vefat etmiş	154	12,68	3,93	3	21		
Psikolojik	Birlikte	662	124,89	21,50	72	196	0,115	0,891
Esneklik	Ayrı	60	124,15	23,71	72	166		
Ölçeği	En az biri vefat etmiş	154	125,64	24,70	72	196		

* $p < 0,05$

Tablo 11’de katılımcıların ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmaya katılanların ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeğine ait Kabul alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Anne ve babası ayrı olan katılımcıların Kabul puanları, anne ve babası birlikte olan katılımcıların Kabul puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Katılımcıların ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğin Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark bulunmamaktadır ($p > 0,05$). Ebeveynleri birlikte olan, ayrı olan ve en az biri vefat etmiş olan katılımcıların Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ile ölçeğin Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Anda olma, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar benzerdir.

Tablo 12.

Katılımcıların 0-2 yaş bakımını sağlayan kişiye göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

	0-2 yaş bakım veren	n	\bar{x}	s	Min	Max	F	p	Fark
Değerler ve değ. doğrultusunda davranış	Anne-Baba	784	52,80	11,83	10	70	3,590	0,028*	1-2
	Kardeş/abla	32	47,00	11,17	10	64			2-3
	Diğer	60	52,33	14,66	10	70			
Anda olma	Anne-Baba	784	27,31	7,32	10	49	1,066	0,345	
	Kardeş/abla	32	26,00	8,86	14	48			
	Anne-Baba	60	28,33	7,95	14	49			
Kabul	Kardeş/abla	784	20,93	6,89	5	35	1,140	0,320	
	Diğer	32	19,88	7,93	10	35			
	Anne-Baba	60	22,05	7,02	10	35			

Bağlamsal benlik	Kardeş/abla	784	12,02	4,27	3	21	4,389	0,013*	1-2
	Diğer	32	10,94	4,08	3	19			2-3
	Anne-Baba	60	13,48	4,85	3	21			
Ayrışma	Kardeş/abla	784	12,05	4,05	3	21	1,016	0,363	
	Diğer	32	11,16	3,30	3	19			
	Anne-Baba	60	12,42	4,54	3	21			
Psikolojik Esneklik Ölçeği	Kardeş/abla	784	125,10	21,73	72	196	4,092	0,017*	1-2
	Diğer	32	114,97	22,74	72	159			2-3
	Anne-Baba	60	128,62	26,83	72	196			

* $p < 0,05$

Tablo 12’te katılımcıların 0-2 yaş bakımını sağlayan kişiye göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 12 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki bireylerin 0-2 yaş bakımını sağlayan kişiye göre Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış ve Bağlamsal benlik alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). 0-2 yaş bakımını üstlenen kişi diğer olan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik puanları ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları, 0-2 yaş bakımını anne-babası üstlenen ve 0-2 yaş bakımını kardeş-ablası üstlenen katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik puanları ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Katılımcıların 0-2 yaş bakımını sağlayan kişiye göre Anda olma, Kabul ve Ayrışma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark yoktur ($p > 0,05$). 0-2 yaş bakımını sağlayan kişi fark etmeksizin katılımcıların Anda olma, Kabul ve Ayrışma puanları benzer bulunmuştur.

Tablo 13.*Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanları*

	n	\bar{x}	s	Min	Max
Sıcaklık/Şefkat (Anne)	876	27,57	7,25	9	36
Düşanlık/Saldırıcılık(Arne)	876	10,46	4,52	6	24
Kayıtsılık/İhmal(Arne)	876	8,74	3,54	5	20
Ayrışmamış (Anne)	876	6,06	2,98	4	16
Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Anne)	876	42,69	16,02	24	96
Sıcaklık/Şefkat (BABA)	876	25,78	8,09	9	36
Düşanlık/Saldırıcılık(BABA)	876	10,42	4,74	6	24
Kayıtsılık/İhmal(BABA)	876	9,66	4,13	5	20
Ayrışmamış (BABA)	876	6,24	3,25	4	16
Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (BABA)	876	45,54	17,41	24	96

Tablo 13'te araştırmaya dahil olan bireylerin Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanları verilmiştir.

Tablo 13 incelendiğinde, araştırma kapsamındaki bireylerin Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Anne)'ye ait Sıcaklık/Şefkat (Anne) alt boyutundan ortalama $27,57 \pm 7,25$ puan, minimum 9, maksimum 36 puan, Düşanlık/Saldırıcılık(Arne) alt boyutundan ortalama $10,46 \pm 4,52$ puan, minimum 6, maksimum 24 puan, Kayıtsılık/İhmal(Arne) alt boyutundan ortalama $8,74 \pm 3,54$ puan, minimum 5, maksimum 20 puan, Ayrışmamış (Anne) alt boyutundan ortalama $6,06 \pm 2,98$ puan, minimum 4, maksimum 16 puan, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği(Arne) genelinden ortalama $42,69 \pm 16,02$ puan, minimum 24, maksimum 96 puan aldıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği(Baba) ölçeğine ait Sıcaklık/Şefkat (Baba) alt boyutundan ortalama $25,78 \pm 8,09$ puan, minimum 9, maksimum 36 puan, Düşanlık/Saldırıcılık(Baba) alt boyutundan ortalama $10,42 \pm 4,74$ puan, minimum 6, maksimum 24 puan, Kayıtsılık/İhmal(Baba) alt boyutundan ortalama $9,66 \pm 4,13$ puan, minimum 5, maksimum 20 puan, Ayrışmamış (Baba) alt boyutundan ortalama $6,24 \pm 3,25$ puan, minimum 4, maksimum 16 puan ve

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği(Baba) genelinden ortalama $45,54 \pm 17,41$ puan, minimum 24, maksimum 96 puan aldıkları görülmüştür.

Tablo 14.

Katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanları

	n	\bar{x}	s	Min	Max
Baş	876	1,92	2,18	0	8
Göğüs	876	1,75	2,18	0	8
Karın	876	3,83	3,82	0	16
Yorgunluk	876	2,28	1,87	0	6
Ateş	876	1,40	1,25	0	4
Globus	876	1,17	1,70	0	8
Sıklık	876	3,53	3,51	0	16
Panik	876	3,56	3,88	0	17
Bradford Somatik					
Envanteri	876	20,47	18,09	0	82

Tablo 14'te araştırma kapsamına alınan bireylerin Bradford Somatik Envanteri puanları verilmiştir.

Tablo 14 incelendiğinde, araştırmaya dahil olan bireylerin Bradford Somatik Envanterine ait bedensel belirtiler olan Baştan ortalama $1,92 \pm 2,18$ puan, minimum 0, maksimum 8 puan, Göğüsten ortalama $1,75 \pm 2,18$ puan, minimum 0, maksimum 8 puan, Karından ortalama $3,83 \pm 3,82$ puan, minimum 0, maksimum 16 puan, Yorgunluktan ortalama $2,28 \pm 1,87$ puan, minimum 0, maksimum 6 puan, Ateşten ortalama $1,40 \pm 1,25$ puan, minimum 0, maksimum 4 puan, Globustan ortalama $1,17 \pm 1,70$ puan, minimum 0, maksimum 8 puan, Sıklıktan ortalama $3,53 \pm 3,51$ puan, minimum 0, maksimum 16 puan, Panikten ortalama $3,56 \pm 3,88$ puan, minimum 0, maksimum 17 puan aldıkları, Bradford Somatik Envanteri genelinden ise ortalama $20,47 \pm 18,09$ puan, minimum 0, maksimum 82 puan aldıkları görülmüştür.

Tablo 15.

Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar

		Degerler ve değerler doğrultusunda davranıs	Anda olma	Kabul	Bağlamsal benlik	Ayrısma	Psikolojik Esneklik Ölçeği
Sıcaklık/Şefkat (Anne)	r	0,201	-0,037	-0,017	0,120	0,022	0,119
	p	0,000*	0,268	0,615	0,000*	0,521	0,000*
Düşanlık/Saldırganlık(Arne)	r	-0,222	0,056	-0,028	-0,156	-0,095	-0,158
	p	0,000*	0,096	0,400	0,000*	0,005	0,000*
Kayıtsılık/İhmal(Arne)	r	-0,240	0,010	-0,042	-0,130	-0,087	-0,181
	p	0,000*	0,768	0,216	0,000*	0,010*	0,000*
Ayrıs mamıs (Anne)	r	-0,216	0,058	-0,017	-0,121	-0,048	-0,135
	p	0,000*	0,087	0,624	0,000*	0,153	0,000*
Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Anne)	r	-0,247	0,046	-0,013	-0,149	-0,065	-0,163
	p	0,000*	0,176	0,709	0,000*	0,056	0,000*
Sıcaklık/Şefkat (BABA)	r	0,217	-0,021	0,001	0,106	0,042	0,140
	p	0,000*	0,534	0,975	0,002*	0,209	0,000*
Düşanlık/Saldırganlık(BABA)	r	-0,247	0,027	-0,011	-0,130	-0,123	-0,176
	p	0,000*	0,421	0,755	0,000*	0,000*	0,000*
Kayıtsılık/İhmal(BABA)	r	-0,257	0,019	-0,009	-0,182	-0,123	-0,194
	p	0,000*	0,576	0,801	0,000*	0,000*	0,000*
Ayrıs mamıs (BABA)	r	-0,288	0,017	-0,008	-0,149	-0,121	-0,204
	p	0,000*	0,607	0,818	0,000*	0,000*	0,000*
Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (BABA)	r	-0,283	0,025	-0,007	-0,156	-0,105	-0,197
	p	0,000*	0,461	0,840	0,000*	0,002*	0,000*

* $p < 0,05$

Tablo 15’da katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar verilmiştir.

Tablo 15 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red ölçeğine ait Sıcaklık/Şefkat (Anne) puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları ve Bağlamsal benlik puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Sıcaklık/Şefkat (Anne) puanları artan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları, Bağlamsal benlik puanları ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmaktadır. Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red ölçeğine ait Düşmanlık/Saldırganlık(Anne), Kayıtsızlık/İhmal(Anne) ve Ayrışmamış (Anne) puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları ve Bağlamsal benlik puanları arasında negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p<0,05$). Düşmanlık/Saldırganlık(Anne), Kayıtsızlık/İhmal(Anne) ve Ayrışmamış (Anne) puanları artan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları, Bağlamsal benlik puanları ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır.

Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red ölçeğine ait Sıcaklık/Şefkat (Baba) puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları ve Bağlamsal benlik puanları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p<0,05$). Sıcaklık/Şefkat (Baba) puanları artan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları, Bağlamsal benlik puanları ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmaktadır. Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red ölçeğine ait Düşmanlık/Saldırganlık(Baba), Kayıtsızlık/İhmal(Baba) ve Ayrışmamış (Baba) puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları, Bağlamsal benlik puanları ve Ayrışma puanları arasında negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Düşmanlık/Saldırganlık(Baba), Kayıtsızlık/İhmal(Baba) ve Ayrışmamış (Baba) puanları artan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış puanları, Bağlamsal benlik puanları, Ayrışma puanları ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır.

Katılımcıların Kayıtsızlık/İhmal(Baba) puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeğine ait Kabul puanları arasında negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p<0,05$). Kayıtsızlık/İhmal(Baba) puanları artan katılımcıların Kabul puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır.

Tablo 16.

Katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar

		Degerler ve degerler dogrultusunda davranış	Anda olma	Kabul	Bağlamsal benlik	Ayrışma	Psikolojik Esneklik Ölçeği
Baş	r	-0,146	0,045	0,056	-0,160	-0,180	-0,111
	p	0,000*	0,185	0,096	0,000*	0,000*	0,001
Göğüs	r	-0,156	0,034	0,037	-0,160	-0,151	-0,121
	p	0,000*	0,316	0,276	0,000*	0,000*	0,000*
Karın	r	-0,117	0,013	0,043	-0,185	-0,136	-0,106
	p	0,001*	0,701	0,199	0,000*	0,000*	0,002*
Yorgunluk	r	-0,154	0,113	0,095	-0,216	-0,169	-0,089
	p	0,000*	0,001*	0,005*	0,000*	0,000*	0,008*
Ateş	r	-0,072	0,086	0,060	-0,218	-0,133	-0,058
	p	0,034*	0,011*	0,075	0,000*	0,000*	0,086
Globus	r	-0,193	0,025	0,025	-0,139	-0,113	-0,136
	p	0,000*	0,451	0,451	0,000*	0,001*	0,000*
Sıklık	r	-0,156	0,069	0,075	-0,177	-0,135	-0,097
	p	0,000*	0,042*	0,027*	0,000*	0,000*	0,004*
Panik	r	-0,191	0,050	0,058	-0,194	-0,172	-0,138
	p	0,000*	0,141	0,085	0,000*	0,000*	0,000*

Bradford	r	-0,177	0,058	0,065	-0,213	-0,174	-0,130
Somatik Envanteri	p	0,000*	0,085	0,055	0,000*	0,000*	0,000*

* $p < 0,05$

Tablo 16’de katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki korelasyonlar verilmiştir.

Tablo 16 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin Bradford Somatik Envanteri genel puanları ve envantere ait baş, göğüs, karın, yorgunluk, ateş, globus, sıklık ve panik belirtilerinden almış oldukları puanlar ile Psikolojik Esneklik Ölçeğine ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar ve Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları arasında negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bradford Somatik Envanteri genel puanları ve envantere ait baş, göğüs, karın, yorgunluk, ateş, globus, sıklık ve panik belirtilerinden almış oldukları puanlar artan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır. Bradford Somatik Envanteri genel puanları ve envantere ait göğüs, karın, yorgunluk, ateş, globus, sıklık ve panik belirtileri puanları artan katılımcıların ise Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır. Katılımcıların Bradford Somatik Envanterine ait yorgunluk, ateş ve sıklık belirtilerinden almış oldukları puanlar ile Psikolojik Esneklik Ölçeğine ait Anda olma ve Kabul alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde korelasyon vardır ($p < 0,05$). Yorgunluk, ateş ve sıklık belirtilerinden almış oldukları puanlar artan katılımcıların Anda olma puanları pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmakta, yorgunluk ve sıklık belirtilerinden almış oldukları puanlar artan katılımcıların ise Kabul puanları pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmaktadır.

Tablo 17.

Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordama durumu

	Std. Olm. B	S.H.	Std. β	t	p	F p	R ² DüzR ²
(Sabit)	134,66	2,11		63,803	0,000*	24,000	0,027
Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Anne)	-0,23	0,05	-0,16	-4,899	0,000*	0,000*	0,026
(Sabit)	136,43	2,06		66,098	0,000*	35,279	0,039
Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (BABA)	-0,25	0,04	-0,20	-5,940	0,000*	0,000*	0,038

Tablo 17’de araştırmaya dahil edilen bireylerin Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordama durumun incelendiği regresyon analizi sonuçları verilmiş olup, kurulan iki regresyon modelinin de istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 17 incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formundan aldıkları puanların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve negatif yönlü olarak yordadığı tespit edilmiştir ($\beta=-0,16$; $p<0,05$). Modelin açıkladığı varyasyon %2,6 olduğu görülmüştür.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formundan aldıkları puanların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve negatif yönlü olarak yordadığı ve modelde açıklanan varyasyon %3,8 olduğu tespit edilmiştir ($\beta=-0,16$; $p<0,05$).

Tablo 18.

Katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordama durumu

	Std. Olm.		Std.	T	P	F	R ²
	β	S.H.	β			p	DüzR ²
(Sabit)	128,23	1,13		113,939	0,000*	14,926	0,017
Bradford Somatik Envanteri	-0,16	0,04	-0,13	-3,863	0,000*	0,000*	0,016

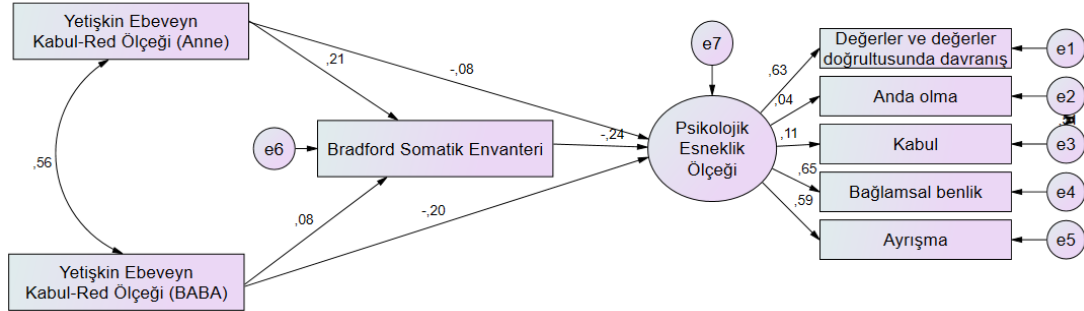
Tablo 18’de katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordama durumunun incelenmesine ilişkin regresyon analizi sonuçları verilmiş olup, kurulan modelin anlamlı olduğu ve açıkladığı varyasyon %1,6 olduğu saptanmıştır.

Tablo 18’de verilen bulgular incelendiğinde, araştırmaya dahil edilen bireylerin Bradford Somatik Envanteri puanlarının, Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve negatif yönde yordadığı belirlenmiştir ($\beta=0,13;p<0,05$).

Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Bradford Somatik Envanteri puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını tek başlarına yordama durumunun incelenmesinin ardından Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki ilişkide Bradford Somatik Envanteri puanlarının aracılığının incelenmesi için yapısal eşitlik modellemesi uygulanmıştır.

Şekil 3.

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ile Psikolojik Esneklik Ölçeği arasındaki ilişkide Bradford Somatik Envanterinin aracılığına dair path diagramı

Şekil 3.'de gösterilen model incelendiğinde katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formundan aldıkları puanların Bradford Somatik Envanteri puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönde yordadığı belirlenmiştir ($\beta=0,21$; $p<0,05$). Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formundan aldıkları puanların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordamadığı tespit edilmiştir ($\beta= -0,08$; $p>0,05$).

Araştırmaya dahil edilen bireylerin Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Baba formundan aldıkları puanların Bradford Somatik Envanteri puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif yönde yordadığı belirlenmiştir ($\beta=0,08$; $p<0,05$). Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Baba formundan aldıkları puanların Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir ($\beta= -0,20$; $p<0,05$).

Katılımcıların Bradford Somatik Envanteri puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ve negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir ($\beta= -0,20$; $p<0,05$).

Yukarıda görüleceği üzere katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formu puanları tek başına Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordarken, modele Bradford Somatik Envanteri puanları dahil edildiğinde söz konusu yordama durumunun ortadan kalktığı görülmüş ve Bradford Somatik Envanteri puanlarının

Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordamaya devam ettiği belirlenmiştir. Buna göre Bradford Somatik Envanteri puanlarının Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formu puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki ilişki de aracı rolünün olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Baba formu puanları tek başına Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordamakta olup, modele Bradford Somatik Envanteri puanları dahil edildiğinde yordamaya devam ettiği görülmüştür. Buna göre Bradford Somatik Envanteri puanlarının Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Baba formu puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki ilişkide aracı olmadığı belirlenmiştir.

BÖLÜM V

Tartışma

Bu araştırmada, psikolojik esneklik ve ebeveyn (anne-baba) kabul-reddi arasındaki ilişki ve bu ilişkide somatizasyonun aracı rolünün olup olmadığını araştırmak amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra anne-baba kabul ve reddinin yaş, cinsiyet, anne-babanın birliktelik durumu, sosyoekonomik durum, medeni durum, 0-2 yaş dönemi bakım veren kişi gibi demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelemek alt amaçlardandır.

Bu bölümde ilk olarak psikolojik esneklik puanlarının demografik verilere göre değerlendirmesi yapılmıştır. Ardından katılımcıların ebeveyn kabul-red algısı ve psikolojik esneklik düzeyleriyle ilgili bulguların tartışması yapılmıştır. Üçüncü olarak katılımcıların somatizasyon düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri arasındaki ilişkilere dair bulgular tartışılmıştır. Son olarak ebeveyn kabul reddi ve psikolojik esneklik ilişkisinde somatizasyonun aracı rolüyle ilgili bulguların tartışmasına yer verilmiştir.

Katılımcıların cinsiyetine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları bağımsız örneklem t testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Bireylerin psikolojik esneklik düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı fark bulunmuştur. Kadınların psikolojik esneklik düzeyleri erkeklere oranla daha yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda psikolojik esneklik modeline ait anda olma, kabul, değerler ve değerler doğrultusunda davranış alt boyutlarında da kadınlar erkeklerden daha yüksek düzeydedir. Erkeklerde ise psikolojik esneklik modeline ait olan bağlamsal benlik ve ayrışma düzeyleri kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur. Alanyazına baktığımızda ebeveyn kabul reddi ve psikolojik esneklik ilişkisini araştıran bir çalışma bulunmadığı için farklı konularda yapılan çalışmaların cinsiyete göre psikolojik esneklik düzeylerinin bulgularına bakılarak cinsiyete göre psikolojik esneklik düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. Alanyazında çoğu çalışmada cinsiyetler arası anlamlı bir farka rastlanmadığı dikkat çekmektedir. Yerli ve yabancı kaynaklara baktığımızda, yabancılar da Twiselton'un (2020) psikolojik esnekliği incelediğı araştırmasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Twiselton, Stanton, Gillanders, & Bottomley, 2020). Çetinkaya'nın (2022) evlilik kalitesi üzerine yaptığı çalışmada da kadın ve erkeklerin psikolojik esneklik

düzelelerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Acar'ın (2022) üniversite öğrencileriyle yaptığı baş etme stratejisi olarak psikolojik esnekliği araştırdığı çalışmasında cinsiyetin psikolojik esneklikte belirleyici rolü olmadığı bulunmuştur (Acar, 2022). Koç'un (2020) yaptığı çalışmada ise bu araştırmadaki bulguları destekler nitelikte kadınların başa çıkma ve esneklik düzeyleri erkeklere göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Koç, 2020). Yabancı kaynaklara baktığımızda ise Akbari ve arkadaşlarının (2021) İran örnekleminde yaptığı çalışmada kadınların psikolojik esnekliği erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur (Akbari vd., 2021).

Katılımcıların yaş grubuna göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Katılımcıların yaş grubuna göre psikolojik esneklik düzeylerinde anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. 35-44 yaş aralığında olan katılımcıların psikolojik esneklik düzeyi, yaşı 24 ve altında olan katılımcıların psikolojik esneklik düzeyinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda psikolojik esneklik modeline ait olan değerler ve değerler doğrultusunda davranış 35-44 yaş aralığında daha fazla bulunmuştur. Yaşın psikolojik esneklik düzeyine göre anlamlı fark oluşturduğu, bu çalışmanın bulgularını destekleyen çalışmalardan biri de, Ünver'in (2021) hemşirelerle yapılan çalışmasında 44 yaş ve üzeri hemşirelerde psikolojik esneklik düzeyinin anlamlı bir şekilde, 44 yaş ve altı gruptan yüksek olduğu bulunmuştur. Psikolojik esneklik modeline ait olan kabul ve bağlamsal benlik anlamlı olarak 44 yaş ve üzerinde daha yüksek düzeyde tespit edilmiştir (Ünver, 2021). Yabancı kaynaklardan İran örnekleminde yapılan bir çalışmada ise, yaş ilerledikçe psikolojik sıkıntıda azalma ve yaşamdan daha fazla hoşnutsuluk tespit edilmiştir (Akbari vd., 2021). Bu araştırmanın bulgularından farklı olarak Önen'in (2021) yaygın anksiyete ve psikolojik esneklikle ilgili yaptığı çalışmada ise yaş ve psikolojik esneklik arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Önen, 2021).

Katılımcıların eğitime göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Araştırmaya katılanların eğitim düzeyine göre Psikolojik Esneklik modelinin alt boyutlarından anlamlı farklar olsa da, psikolojik esneklik düzeylerinin eğitim durumuyla arasında anlamlı bir fark yoktur. Ancak, eğitim düzeyine göre psikolojik esneklik modeline ait kabul, anda olma, değerler ve değerler doğrultusunda davranış ve alt boyutlarında anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. Lisansüstü mezunu olan katılımcıların değerler ve değerler

doğrultusunda davranış düzeyleri, ilköğretim, lise ve önlisans mezunu olan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek, lisans mezunu olan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri, ilköğretim, lise ve önlisans mezunu olan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Lise mezunu olan katılımcıların anda olma becerileri, lisansüstü mezunu olan katılımcıların anda olma becerilerinden yüksek ve lise mezunu mezunu olan katılımcıların kabul düzeyleri, ilköğretim mezunu olan ve lisansüstü mezunu olan katılımcıların kabul düzeylerinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Önen'in (2021) yaygın anksiyete ve psikolojik esneklik üzerine yaptığı çalışmada da eğitim durumunun psikolojik esneklikle ilgili anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmüştür (Önen, 2021).

Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyine göre Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları Anova testi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Araştırma kapsamındaki bireylerin sosyo-ekonomik düzeyine göre psikolojik esneklik düzeyleri ve modele ait Değerler ve değerler doğrultusunda davranış ile Ayrışma alt boyutları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış, ayrışma düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan ve yüksek olan katılımcılardan anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur. Arabacı'nın (2020) yaptığı çalışmada sosyo ekonomik düzeyle psikolojik esneklik arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur (Arabacı, 2020). Bu araştırmayla uyumlu olarak sosyo-ekonomik düzey bozuldukça psikolojik esneklik düzeyi de düşmektedir.

Araştırmaya katılanların çalışma durumuna göre psikolojik esneklik modeline ait kabul, anda olma, değerler ve değerler doğrultusunda davranış, bağlamsal benlik ve ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir. Çalışan katılımcıların bağlamsal benlik, değerler ve değerler doğrultusunda davranış ve ayrışma puanları çalışmayan katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek, çalışmayan katılımcıların ise anda olma ve kabul becerileri, çalışan katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek hesaplanmıştır. İşsizliğin psikolojik olarak kişilerde ekonomik ve psikolojik anlamda sıkıntılara sebep olurken, çalışan olmak kişinin işlevselliğini arttırırken, ekonomik ve psikolojik

anlamda da iyi olmasını sağlamaktadır. Nitekim Arabacı'nın (2020) çalışması da bu bulguları desteklemektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin medeni durumlarına göre psikolojik esneklik düzeylerinin farklılaşmadığı bulunmuştur. Çetinkaya'nın yaptığı çalışmadaki bulgusu bu çalışmayı desteklemektedir (Çetinkaya, 2022). Araştırmaya katılanların çocuk sahibi olma durumuna göre psikolojik esneklik modeline ait anda olma ve kabul puanları ile psikolojik esneklik düzeyleri arasında anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. Çocuk sahibi olan katılımcıların anda olma ve kabul becerileri ile psikolojik esneklik düzeyleri, çocuk sahibi olmayan katılımcılarınkinden anlamlı düzeyde yüksektir. Uğur (2018) yaptığı çalışmada çocuk sahibi olmayı mutlulukla pozitif olarak ilişkili bulmuştur (Uğur, 2018). Kişinin mutlu eden şeylerin kabul becerilerini kolaylaştırıp, kişiyi anda tutma olasılığını da arttırdığı için psikolojik esnekliği de arttırdığı varsayılabilir.

Araştırmaya katılanların ebeveynlerinin birliktelik durumuna göre psikolojik esneklik modeline ait kabul alt boyutuyla arasında anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir. Anne ve babası ayrı olan katılımcıların kabul becerileri, anne ve babası birlikte olan katılımcıların kabul becerilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerin birliktelik durumunun psikolojik esneklikle ilişkisinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulguya dair bilimsel bir çalışma bulunamamıştır.

Araştırma kapsamındaki bireylerin 0-2 yaş bakımını sağlayan kişiye göre psikolojik esneklik düzeyleri ve modele ait bağlamsal benlik ve değerler ve değerler doğrultusunda davranış alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. 0-2 yaş bakımını anne baba dışındaki kişilerin üstlendiği katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış, bağlamsal benlik becerileri ve psikolojik esneklik düzeyleri, 0-2 yaş bakımını anne-babası üstlenen ve 0-2 yaş bakımını kardeş-ablası üstlenen katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Psikolojik esnekliğin bakım veren kişiye göre durumunu inceleyen araştırma literatürde bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin ebeveyn kabul-red modeline ait Sıcaklık/Şefkat (Anne) boyutu ile psikolojik esneklik düzeyleri ve psikolojik esneklik modeline ait

değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri ve bağlamsal benlik arasında pozitif yönde anlamlılık bulunmuştur. Sıcaklık/Şefkat (Anne) düzeyleri artan katılımcıların bağlamsal benlik ve değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri puanları ve psikolojik esneklik düzeyleri anlamlı düzeyde artmaktadır. Yani çocuklukta anneye olan ilişkilerini sıcak, şefkatli, onaylanmış ve fark edilmiş olarak algılayan katılımcıların kendilik algılarının daha olumlu, psikolojik esneklik düzeylerinin ise yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Akçınar & Özbek, 2017).

Katılımcıların ebeveyn kabul-red modeline ait Düşmanlık/Saldırganlık (Anne), Kayıtsızlık/İhmal (Anne) ve Ayrışmamış (Anne) düzeyleri ile psikolojik esneklik düzeyleri ve psikolojik esneklik modeline ait değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri ve bağlamsal benlik düzeyleri arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Düşmanlık/Saldırganlık(Arne), Kayıtsızlık/İhmal (Anne) ve Ayrışmamış (Anne) düzeyleri artan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış repertuarı, bağlamsal benlik düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri anlamlı düzeyde azalmaktadır. Çocuklukta anneye olan ilişkilerini soğuk, ihmalkar, kayıtsız kalınan, fark edilmemiş, saldırganca algılayan yetişkinlerde ise psikolojik esneklik düzeyinde düşüş görülmüştür. Moray'ın (2019) yaptığı, anne-baba kabul red algısının çeşitli değişkenlerle ilişkisinin araştırıldığı çalışmada da, anne reddinin bireylerin çaresizlik, iyimserlik, kendine güven duyma ve depresif belirtiler hissetme değişkenlerini anlamlı şekilde etkilediği bulunmuştur (Moray, 2019). Bilen'in (2013) üniversite öğrencilerinin anne-baba kabul reddi, psikolojik uyum ve kimlik duygularının ilişkilerini incelediği çalışmada da psikolojik uyum becerileri ve kapasitesinin anne-baba kabul reddiyle ilişkili olduğu bulunmuştur (Bilen, 2013).

Katılımcıların ebeveyn kabul-red modeline ait Sıcaklık/Şefkat (Baba) düzeyleri ile psikolojik esneklik düzeyleri ve modele ait değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri ve bağlamsal benlik düzeyleri arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Sıcaklık/Şefkat (Baba) düzeyleri artan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri, bağlamsal benlik düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri pozitif yönde ve anlamlı düzeyde artmaktadır. Baba tarafından sıcaklık ve şefkat deneyimleyen çocukların, yetişkin olduğunda değerler oluşturabilen ve bu değerler güdümünde davranma düzeyi daha

yüksek bulunmakla birlikte kendini olumlu tanımlama ve psikolojik esneklik düzeyi daha yüksek bulunmuştur. Yurtdışı alanyazında bu bulguyu destekleyen çalışmalardan biri de Li ve arkadaşlarının (2022) yaptığı çalışmada desteklenmiştir. Li ergenlerin babayla olan bağlanmasının kaygı üzerine etkilerini araştırırken, babayla olan sağlıklı bağlanmanın ve sıcak ilişkinin, gençlerin kaygı yönetimi üzerindeki olumlu etkisini ve gençlerde psikolojik esnekliği arttırdığını bulmuştur (Li vd., 2022).

Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red modeline ait Düşmanlık/Saldırganlık (Baba), Kayıtsızlık / İhmal (Baba) ve Ayrışmamış (Baba) ile psikolojik esneklik düzeyleri ve modele ait değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri, bağlamsal benlik düzeyleri ve ayrışma düzeyleri arasında negatif yönde ve anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Düşmanlık/Saldırganlık(Baba), Kayıtsızlık/İhmal(Baba) ve Ayrışmamış (Baba) düzeyleri artan katılımcıların bağlamsal benlik düzeyleri, ayrışma düzeyleri, değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır. Katılımcıların Kayıtsızlık/İhmal(Baba) düzeyleri ile psikolojik esneklik modeline ait Kabul düzeyleri arasında negatif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur. Kayıtsızlık/İhmal(Baba) düzeyleri artan katılımcıların Kabul düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır. Babanın fonksiyonu üzerine yapılan çalışmalarda babanın varlığının ve sıcaklığının çocuk üzerinde yapıcı ve olumlu etkileri tespit edilirken, yokluğu, soğukluğu ve ihmali ise bireyin kaygı yönetimi ve içsel duygusal süreçlerinde zorlanmalar bulgularla desteklenmiştir (Abacı, 2018; Bayat, 2015).

Araştırmanın bulgularında elde edilen babadan algılanan reddin, anneden algılanan redde olduğu gibi benlik değerinde ve psikolojik esneklikte olumsuz bir etki oluşturmasıyla ilgili bulgu yabancı literatürde de desteklenmiştir. Rohner, babanın fonksiyonu ve sıcaklık ve şefkat gösterdiğinde birey üzerinde oluşturduğu olumlu sonuçları vurgulamıştır. Fahmy'nin çalışmasında ise babanın soğukluğu ve ihmalinin birey üzerindeki yıkıcı ve uzun vadeli olumsuz sonuçları bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Khaleque, Rohner ve 2002; Rohner vd., 2003; Fahmy, 2018).

Ulusal ve uluslararası çalışmalarla ebeveyn kabul ve reddinin psikolojik uyum, adaptasyon ve esnekliğini etkilediği bu çalışmalarla ortaya konmuştur.

Ebeveynin psikolojik katılımının, kötü ebeveynlik uygulamalarına, daha yüksek ebeveyn sıkıntısı seviyelerine ve çocuklarda daha az psikolojik esnekliğe yol açtığını destekleyen çalışmalar bu konunun önemini daha çok ortaya koymaktadır ve bizim çalışmamızdaki bulguları desteklemektedir (Moray, 2019, Leeming & Hayes, 2016; Brown vd., 2015; Williams vd., 2012). Özellikle Khaleque ve Rohner'in farklı etnik gruplarla yaptığı çalışmalarda ebeveyn kabul ve reddi pek çok farklı değişkenle incelenmiş ve etkileri ortaya konmuştur. Baker & Hoerger (2012)'de yapmış oldukları çalışmada erken yaşta çocuğu yetiştiren kişilerin tutumlarının, psikolojik esnekliğin bir parçası olan duygusal regülasyonu ve sosyo-duygusal uyumu genç yetişkinlikte etkilerini incelemiş ve çalışmamızın bulgularını destekleyen sonuçlar bulmuşlardır. Türkiye'de yapılan çalışmalarda ise yine çalışmamızın bulgularını destekler nitelikte çalışmalar mevcuttur (Aydın, 2021; Balamir, 2020; Basılğan, 2012).

Araştırmanın diğer değişkenlerinden olan somatizasyon ile psikolojik esneklik ilişkisine bakıldığında, psikolojik esneklik arttıkça somatizasyonun azaldığı görülmüştür. Psikolojik esnekliğin düşük olması somatizasyonu etkileyen değişkenlerden biri olmuştur. Bradford Somatik Envanteri genel puanları ve envantere ait baş, göğüs, karın, yorgunluk, ateş, globus, sıklık ve panik belirtilerinden almış oldukları puanlar artan katılımcıların Değerler ve değerler doğrultusunda davranış, Bağlamsal benlik ve Ayrışma alt boyutlarından almış oldukları puanlar istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır. Bradford Somatik Envanteri genel puanları ve envantere ait göğüs, karın, yorgunluk, ateş, globus, sıklık ve panik belirtileri puanları artan katılımcıların ise Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır. Yorgunluk, ateş ve sıklık belirtilerinden almış oldukları puanlar artan katılımcıların Anda olma puanları pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmakta, yorgunluk ve sıklık belirtilerinden almış oldukları puanlar artan katılımcıların ise Kabul puanları pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmaktadır. Somatik belirti ve konversiyon gibi tepkiler geliştiren çocukların, duygularını bastırdığı ve öğrenilmiş davranış kalıpları geliştirdiği, ebeveynlerinin ise uygun olmayan tepkiler verdiği görülmektedir (Aydın, 2021). Yine üniversite öğrencilerinin etnik olarak çeşitli, klinik olmayan bir örneğini kullanan bir çalışma, dikkatlilik ve psikolojik esnekliğin somatizasyon, depresyon, kaygı ve genel psikolojik sıkıntıda benzersiz varyansı

ayrı ayrı açıklayıp açıklamadığını incelendi. Önceki bulgularla tutarlı olarak, çalışma hem dikkatlilik hem de psikolojik esnekliğin somatizasyon, depresyon, kaygı ve genel psikolojik sıkıntı ile ters orantılı olduğunu göstermiştir. Çalışma ayrıca, psikolojik esneklik ve dikkatlilik tarafından açıklanan bu psikolojik sıkıntı biçimlerinin her birinde benzersiz ve farklı varyansı göstererek mevcut literatürü genişletti (Masuda & Tully, 2012). Aydın, (2021)'de yaptığı çalışmada da araştırmamızı destekler nitelikte olumsuz algılanan ebeveynlik biçiminin somatizasyon düzeyini yordadığı saptamıştır. Duygusal bakımdan ihmal eden, yoksun bırakıcı ve kötümser ve ilgisiz anne/baba tarzının somatizasyonu anlamlı düzeyde tahmin ettiği bu çalışmada ve diğer çalışmalarda görülmektedir (Safrancı, 2015; Sümer 2010). Hindistan'da yapılan bir araştırmada da benzer bir sonuç olarak her iki ebeveyne yönelik olumsuz aile- çocuk ilişkisi ile anne baba ihmalinin bedensel yakınmaları arttırdığı öne sürülmektedir (Naz ve Kausar, 2015).

Araştırmamızın ilginç sonuçlarından biri olan, katılımcıların anne formundaki puanları ile psikolojik esneklikte somatizasyon aracı rolü oynarken, baba formunda aynı aracı rolünün bulunmadığı tespit edilmiştir.

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formu puanları tek başına Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordarken, modele Bradford Somatik Envanteri puanları dahil edildiğinde söz konusu yordama durumunun ortadan kalktığı görülmüş ve Bradford Somatik Envanteri puanlarının Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını anlamlı düzeyde yordamaya devam ettiği belirlenmiştir. Buna göre Bradford Somatik Envanteri puanlarının Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formu puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki ilişki de aracı rolünün olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Baba formu puanları tek başına Psikolojik Esneklik Ölçeği puanlarını yordamakta olup, modele Bradford Somatik Envanteri puanları dahil edildiğinde yordamaya devam ettiği görülmüştür. Buna göre Bradford Somatik Envanteri puanlarının Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Baba formu puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki ilişki de aracı olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgulara göre, annenin ve babanın erken çocuklukta göstermiş olduğu sıcaklık, şefkat ve ilgi, yetişkinlikte bireyin psikolojik olarak daha esnek olmasını ve benlik kavramının daha olumlu olmasını, değere bağlı

davranışlarının daha fazla olmasında hayati öneme sahip olduğu bulunmuştur. Ülkemizde son zamanlarda üstünde durulmaya, önemi anlaşılmaya başlanan “babalık” kavramının önemi bu çalışmayla da desteklenmiştir.

Bu çalışma, somatizasyonun aracı rolünün araştırıldığı ender çalışmalardan biridir. Anneyle ilişkilerin psikolojik esneklikle ilişkisinde somatizasyonun aracılık rolünü üstlendiği bulgusu ve babayla ilişkilerin, psikolojik esneklikle ilişkisinde somatizasyonun aracılık rolü olmadığı bulgusuyla alanyazına önemli bir katkı sunduğu düşünülmektedir.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayanarak ulaşılan genel sonuçlara değinilmiştir. Öneriler kısmında ise araştırma yapan araştırmacılara yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Sonuç

Bu çalışmada, ebeveyn (anne-baba) kabul-reddi ve psikolojik esneklik arasındaki ilişkinin anlamlı olup olmadığı ve bu ilişkide somatizasyonun aracı rolünün olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre anne-baba kabul ve reddiyle psikolojik esneklik arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anne kabul ve reddiyle psikolojik esneklik arasında somatizasyonun aracı rolü olduğu, fakat baba kabul ve reddinde somatizasyonun aracı bir rol üstlenmediği saptanmıştır.

Ebeveyn kabul-reddinin kişinin yetişkinlikteki hayatına etkisi hem bu çalışmada hem de alanyazındaki diğer çalışmalarda oldukça üstünde durulan bir konudur. Kabul ve reddin kişileri yetişkin hayatında nasıl etkilediği pek çok yönden ele alınmıştır ama “psikolojik esneklik” modeli açısından değerlendirilmemiştir. “Psikolojik esneklik” kavramı günlük hayat zorluklarıyla baş ederken karşımıza ihtiyacımız olan en önemli modellerden biridir. Bu modelin içeriğine baktığımızda karşımıza çıkan anda olma, bağlamsal benlik, kabul, gönüllülük ve diğer kavramlar günlük zorluklarla karşılaştığımızda ihtiyacımız olan becerileri içerir. Anne baba kabul ve reddinin psikolojik esnekliğimize olan etkisinin anlaşılması ve terapide sıkça rastladığımız, gerek bozukluk gerekse de ruhsal bir kendini koruma savunma mekanizması olarak karşımıza çıkan somatizasyonun ise nasıl bir aracı rolü olduğunun fark edilmesi bu araştırmanın ilk amaçlarından biridir. Nitekim anne-baba kabulü arttıkça psikolojik esnekliğin artması, psikolojik esnekliğin artmasıyla da kişinin somatizasyonun azaldığı da araştırmamızın bulgularındandır.

Anne-babadan kabul gören kişilerin, kişilerarası alanda da kabul gördükleri, kabul gören kişilerin ilişkilerin sıcaklık ve yakınlık boyutunda hem fiziksel hem de sözel olarak bunu çocukluklarında deneyimledikleri ve bu deneyimlerin de psikolojik esnekliklerini arttırdıkları saptanmıştır.

Reddilmeyi deneyimlemiş kişilerin ise soğuk, duygusuz, düşmanlık ya da saldırganlık içeren vurma, küfür gibi eylemlere maruz kaldığı ya da kayıtsızlık deneyimleyerek yalnız bırakılmayı, dikkate alınmamayı deneyimlemiş çocukluklar geçirdikleri ya da sevilmemiş, değer verilmemiş algılarının baskın olduğu bir çocukluk deneyimiyle psikolojik olarak daha katı ve somatizasyon düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Çalışmanın bulgularından hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bireylerin psikolojik esneklik düzeyleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadınların psikolojik esneklik düzeyleri erkeklere oranla daha yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda psikolojik esneklik modeline ait değerler ve değerler doğrultusunda davranış, anda olma, kabul alt boyutlarında da kadınlar erkeklerden daha yüksek düzeydedir. Erkeklerde ise psikolojik esneklik modeline ait olan bağlamsal benlik ve ayrışma düzeyleri kadınlarınkinden yüksek bulunmuştur.

Yaş grubuna göre psikolojik esneklik düzeylerinde anlamlı düzeyde fark bulunmuştur. 35-44 yaş aralığında olan katılımcıların psikolojik esneklik düzeyi, yaşı 24 ve altında olan katılımcıların psikolojik esneklik düzeyinden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Aynı zamanda psikolojik esneklik modeline ait olan değerler ve değerler doğrultusunda davranış 35-44 yaş aralığında daha fazla bulunmuştur.

Araştırmaya katılanların eğitim düzeyine göre Psikolojik Esneklik modelinin alt boyutlarından anlamlı farklar olsa da, psikolojik esneklik düzeylerinin eğitim durumuyla arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış, ayrışma düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri, sosyo-ekonomik düzeyi orta olan ve yüksek olan katılımcılardan anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur.

Çalışan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış, bağlamsal benlik ve ayrışma puanları çalışmayan katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek, çalışmayan katılımcıların ise anda olma ve kabul becerileri, çalışan katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek hesaplanmıştır.

Çocuk sahibi olan katılımcıların anda olma ve kabul becerileri ile psikolojik esneklik düzeyleri, çocuk sahibi olmayan katılımcılarınkinden anlamlı düzeyde yüksektir.

Anne ve babası ayrı olan katılımcıların kabul becerileri, anne ve babası birlikte olan katılımcıların kabul becerilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Ebeveynlerin birliktelik durumunun psikolojik esneklikle ilişkisinde anlamlı bir fark bulunamamıştır.

0-2 yaş bakımını anne baba dışındaki kişilerin üstlendiği katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış, bağlamsal benlik becerileri ve psikolojik esneklik düzeyleri, 0-2 yaş bakımını anne-babası üstlenen ve 0-2 yaş bakımını kardeş-ablası üstlenen katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Sıcaklık/Şefkat (Anne) düzeyleri artan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri, bağlamsal benlik puanları ve psikolojik esneklik düzeyleri anlamlı düzeyde artmaktadır.

Düşmanlık/Saldırganlık(Anne), Kayıtsızlık/İhmal (Anne) ve Ayrışmamış (Anne) düzeyleri artan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış repertuarı, bağlamsal benlik düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri anlamlı düzeyde azalmaktadır.

Sıcaklık/Şefkat (Baba) düzeyleri artan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri, bağlamsal benlik düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri pozitif yönde ve anlamlı düzeyde artmaktadır.

Düşmanlık/Saldırganlık(Baba), Kayıtsızlık/İhmal(Baba) ve Ayrışmamış (Baba) düzeyleri artan katılımcıların değerler ve değerler doğrultusunda davranış düzeyleri, bağlamsal benlik düzeyleri, ayrışma düzeyleri ve psikolojik esneklik düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır.

Bradford Somatik Envanteri genel puanları ve envantere ait göğüs, karın, yorgunluk, ateş, globus, sıklık ve panik belirtileri puanları artan katılımcıların ise Psikolojik Esneklik Ölçeği genel puanları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde azalmaktadır.

Yorgunluk, ateş ve sıklık belirtilerinden almış oldukları puanlar artan katılımcıların Anda olma puanları pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmakta, yorgunluk ve sıklık belirtilerinden almış oldukları puanlar artan katılımcıların ise Kabul puanları pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artmaktadır.

Bradford Somatik Envanteri puanlarının Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne formu puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki ilişki de aracı rolünün olduğu tespit edilmiştir.

Bradford Somatik Envanteri puanlarının Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Babiformu puanları ile Psikolojik Esneklik Ölçeği puanları arasındaki ilişki de aracı olmadığı belirlenmiştir.

Öneriler

Ebeveyn kabul-reddiyle ilgili çalışmaların büyük çoğunluğu çocuk ve ergen üzerine yapılmış olup, ebeveyn kabul-reddinin yetişkinlerin hayatını etkileyen alanlarla ve becerilerle ilişkili değişkenlerin ilişkisi araştırılabilir.

Ülkemizdeki farklı kültürlerle de ebeveyn kabul-red algısının farklı değişkenlerle ilişkisi araştırılabilir.

Psikolojik esneklik temelli ebeveyn eğitimleri düzenlenebilir ve ebeveyn kabul-reddinin yıkıcı etkileriyle daha etkili bir şekilde baş etmek için psikolojik esnekliği arttırmak üzerine grup ya da bireysel eğitimler tasarlanabilir.

Ruh sağlığı uzmanları tarafından psikolojik esnekliği artıracak ebeveyn ve çocuklara yönelik ülke çapında milli projeler üretilerek aileler bu konuda bilinçlendirilebilir.

Okullarda psikolojik esneklikle ilgili psikoeğitim grupları oluşturularak farkındalık kazandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, S. (2022, Mayıs 26). *Psychological Flexibility as a predictor of Coping Self-Efficacy Among University Students*. www.e-ijer.com: <http://www.e-ijer.com/en/download/article-file/2128033> adresinden alınmıştır
- Ainsworth, M. D. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychologist* , 709-716.
- Akbari, M., Seydavi, M., & Zamani, E. (2021). The Mediating Role of Personalized Psychological Flexibility in the Assosiation Between Distress Intolerance and Psychological Distress: A National Survey During the Fourth Waves of Covid-19 Pandemic in Iran. *Clinical Psycholgy&Psychotheraphy* , 1416-1426.
- Akçınar, B., & Özbek, E. (2017). Benlik gelişiminin öz-yeterlik algisi ve ebeveyn davranışlarıyla ilişkisi. *Turk Psikoloji Yazilari* , 38-53.
- Arabacı, L. N. (2020). *Zaman Perspektifi ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisinde Psikolojik Esnekliğin Aracı Rolü*. www.acikerisim.medipol.edu.tr: <https://acikerisim.medipol.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12511/7943/Akkoc-Lutfiye-2020.pdf?sequence=1> adresinden alınmıştır
- Aslan, Ş., & Türk, F. (2022). Bilişsel Esneklik ve Psikolojik Esneklik Kavramlarının Karşılaştırılması. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi* , 129-140.
- Aydın, E. (2021). Algılanan Ebeveynlik Biçimleri, Duygu Düzenleme Güçlüğü ve Bilişsel Esneklik ve Somatizasyon Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.
- Baker, C. N., & Hoerger, M. (2012). Parental child-rearing strategies influence self regulation, socio-emotional adjustment and psychopathology in early adulthood: Evidence from a retrospective cohort study. *Personality and Individual Differences* , 800-805.
- Balamir, F. (2020). *Farklı Fakülte Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi ve Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Öz Yeterliğin Aracı Rolünün İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Basılğan, F. Y. (2012). Annelerin Kabul-Red Düzeyi İle Çocukların Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.
- Bayat, B. (2015). *Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddinin Yetişkinlik Dönemindeki Psikopatoloji İle İlişkisi: Kontrol Odağının Ve Benlik Kurgularının Aracı Rolü*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Bilen, J. (2013). Anne Baba Kabul Reddinin Psikolojik Uyum Üzerindeki Etkisinin Kimlik Duygusu Açısından İncelenmesi. Aydın.

- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books.
- Camden, A. A., College, A. S., & Brown, C. M. (2017). Perceived Parental Rejection in Middle Childhood as a Predictor of Lower Adulthood Resilience. *THE INTERNATIONAL HONOR SOCIETY IN PSYCHOLOGY* , 294-306.
- Cetin, S., Varma, G. S., Uğurlu, T. T., & Ozdel, İ. O. (2021). Theory of Mind in Somatization and Depression Is It Cause or Phenomenon? *JOURNAL OF NERVOUS AND MENTAL DISEASE* , 911-917.
- Chung, H., & Gale, J. (2006). Comparing self-differentiation and psychological wellbeing between Korean and European American students. *Contemporary Family Therapy* , 367-381.
- Cournoyer, D. R. (2008). Parental Acceptance-Rejection: Theory, Methods, Cross-Cultural Evidence, and Implications. *Ethos* , 299-334.
- Çalışkan, M. N. (2020). Tek Çocuklu Ailelerde Ebeveynlik Stresinin Psikolojik Esneklik ve Eş Desteği İle İlişkisi.
- Çetinkaya, E. (2022). Psikolojik Esneklik, Öz Şefkat, Algılanan Stres ve Evlilik Kalitesinin Bazı Demografik Değişkenler Ve Aralarındaki İlişki Açısından İncelenmesi.
- Deniz, P. (2014). Ebeveyn Kabul – Ret/Kontrol Algısının Kişilik ve Psikopatoloji Üzerindeki Etkileri: Suçluluk ve Utanca Yatkınlığın Aracı Rolü. *Orta Doğu Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi* .
- Direktör, C., & Çakıcı, M. (2012). Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Kabul ve Reddinin Psikolojik Sorunlar Üzerine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , s. 132-144.
- Doorley, J. D. (2020). *Doorley, J.D., Goodman, F.R., Kelso, K.C. Psychological flexibility: What we know, what we do not know, and what we think we know. Soc Personal Psychol Compass*. Doorley, J.D., Goodman, F.R., Kelso, K.C. and Kashdan, T.B. (2020), Psychological flexibility: What we know, what we do not know, and what we think we know. Soc Phttps://doi-org.ezproxy.neu.edu.tr/10.1111/spc3.125 adresinden alınmıştır
- Erensoy, H. (2021, Mayıs). 8-65 Yaş Kişilerde Erken Çocuklukta Babalarından Algıladıkları Kabul/Red İlişkisinin Somatizasyon ve Anksiyete Geliştirme Etkisinin İncelenmesi. *International Journal of Academic Medicine and Pharmacy* , s. 142-149.
- Fahmy, P. (2018). *Parental Acceptance and Rejection, Gender and Shame: Could the Acceptance of One Parent Act as a Buffer Against the Rejection of Another Parent?* California: California Lutheran University.

- Forward, S. (2013). *Sevgisiz Anneler: Yetişkin Kızlar İçin İyileştirici Bir Rehber*. New York: Jenny Meyer Literary Agency.
- Hulbert-Williams, N. J., Storey, L., & Wilson, K. G. (2014). *Psychological interventions for patients with cancer: psychological flexibility and the potential utility of Acceptance and Commitment Therapy*. <https://doi-org.ezproxy.neu.edu.tr/10.1111/ecc.12223> adresinden alınmıştır
- Jasmine, U. H., Uddin, M. K., & Sultana, S. (2007). Adaptation of the Parental Acceptance-Rejection Questionnaire and Personality Assessment Questionnaire in Bangla Language.
- Jin, X., Wong, C. L., Li, H., Chen, J., Chong, Y. Y., & Bai, Y. (2021). *Acceptance and Commitment Therapy for psychological and behavioural changes among parents of children with chronic health conditions: A systematic review*. <https://doi-org.ezproxy.neu.edu.tr/10.1111/jan.14798> adresinden alınmıştır
- Karakuş, S., & Akbay, S. E. (2020). Psikolojik Esneklik Ölçeği: Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 32-43.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Kashdan, T. B. (2010). Psychological flexibility as a fundamental aspect of health. *Clinical Psychology Review* , 467-480.
- Kavak, G. (2013). *Üniversite Öğrencilerinde Ebeveyn Kabulü ile Psikolojik Uyum Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Kesebir, S. (2004). Depresyon ve Somatizasyon. *Klinik Psikiyatri* , 14-19.
- Khaleque, A. &. (2002). Perceived parental acceptance-rejection and psychological adjustment: A meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *Journal of Marriage and Family* , s. 54-64.
- Klein, M. (2015). *Çocuk Psikanalizi*. İstanbul: Pinhan Yayınları.
- Koç, G. G. (2020, Mayıs). *Bilişsel Esneklik ve Psikolojik Dayanıklılık ile Stresle Başa Çıkma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. www.acikerisim.sakarya.edu.tr: <https://acikerisim.sakarya.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12619/74606/EFT0507.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alınmıştır
- Kulaksız, G., & Erensoy, H. (2021). 18-65 Yaş Kişilerde Erken Çocuklukta Babalarından Algıladıkları Kabul Red İlişkinin Somatizasyon ve Anksiyete Geliştirme Etkisinin İncelenmesi. *International Journal of Academic Medicine and Pharmacy* , 142-149.

- Lackner, J. M. (2004). Beyond abuse: The association among parenting style, abdominal pain, and somatization in ibs patients. *Behaviour Research and Therapy* , 41-56.
- Laura R. Silberstein, D. T. (2012). Mindfulness, Psychological Flexibility and Emotional Schemas. *International Association for Cognitive Psychotherapy* .
- Leeming, E., & Hayes, S. C. (2016). Parents Are People Too: The Importance of Parental Psychological Flexibility. *Clinical Psychology Science and Practice* , 158-160.
- Leonidou, C., Panayiotou, G., Bati, A., & Karekla, M. (2016). *Coping with psychosomatic symptoms: The buffering role of psychological flexibility and impact on quality of life*. <https://doi.org/10.1177%2F1359105316666657>
adresinden alınmıştır
- Levin, M. H. *Acceptance and Commitment Therapy. In Treatments for Psychological Problems and Syndromes (eds D. McKay, J.S. Abramowitz and E.A. Storch)*. içinde
- Li, M., Chen, X., Gong, H., Wang, W., Ji, W., & Liang, S. (2022). Relationship between paternal adult attachment and adolescent anxiety: The chain-mediating effect of paternal psychological flexibility and father–adolescent attachment. *International Journal Of Psychology* , 411-419.
- Maghsoomi, M., & Jafari, F. (2021). What Is Somatic Symptom Disorder? *Annals of R.S.C.B* , 957-963.
- Masterson, J. F. (2008). *Bağlanma Kuramı ve Nörobiyolojik Kendilik Gelişimi Açısından Kişilik Bozuklukları*. İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Masterson, J. (2014). *Psychotherapy of the Borderline Adult: A Developmental Approach*. NewYork: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Masuda, A., & Tully, E. C. (2012). The Role of Mindfulness and Psychological Flexibility in Somatization, Depression, Anxiety, and General Psychological Distress in a Nonclinical College Sample. *Journal of Evidence-Based Complementary & Alternative Medicine* , 66-71.
- Moray, S. (2019). *20-40 Yaş Arası Bireylerde Depresif Belirtiler İle Ebeveyn Kabul Red Algısı Psikolojik Dayanıklılık ve Stresle Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. İstanbul: Arel Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Naz, F. &. (2012). Parental rejection and childhood abuse in adolescents with somatoform disorders: Preliminary findings. *Journal of Behavioral Sciences* , 67-82.

- Naz, F., & Kausar, R. (2014). Parental Rejection, Personality Maladjustment and Anxiety Symptoms in Adolescents with Somatoform Disorders. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology* , 145-154.
- Önen, C. İ. (2021). *Yaygın Anksiyete Semptomlarının Yordanmasında Üstbiliş, Bilinçli Farkındalık ve Psikolojik Esnekliğin Rolü*.
www.acikerisim.kent.edu.tr:
<https://acikerisim.kent.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12780/406/10330232.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden alınmıştır
- Özakkaş, T. (2018). Alan Kuramının Diğer Psikanalitik Kuramlarla İlişkisi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi* , 1-28.
- Özakkaş, T. (2004). *Bütüncül Psikoterapi*. İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Özen, E. M., Aküzüm Serhadlı, Z. N., Türkcan, S. A., & Erben Ülker, G. (2010). Depresyon ve Anksiyete Bozukluklarında Somatizasyon. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi* , 60-65.
- Rohner R. P. & Britner, P. (2002). Worldwide Mental Health Correlates of Parental Acceptance-Rejection: Review of Cross-Cultural and Intracultural Evidence. *Cross-Cultural Research* , 16-47.
- Rohner, R. P. (1999). Perceived parental rejection, psychological maladjustment, and borderline personality disorder. *Journal of Emotional Abuse* , 81-95.
- Rohner, R. P. (2021). *Interpersonal Acceptance-Rejection Bibliography*. Uconn University: <https://csiar.uconn.edu/wp-content/uploads/sites/494/2021/08/Merged-bibliography-08-5-2021.pdf> adresinden alınmıştır
- Rohner, R. P. (2015). Introduction to Interpersonal Acceptance-Rejection Theory (IPARTHEORY), Methods, Evidence, And Implications.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Courn, D. E. (2003). *Cross-National Perspectives on Parental Acceptance-Rejection Theory*. Marriage & Family Review.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2012). *Introduction To Parental Acceptance-Rejection Theory, Methods, Evidence, And Implications*.
https://craigbarlow.co.uk/_webedit/uploaded-files/All%20Files/Risk/INTRODUCTION-TO-PARENTAL-ACCEPTANCE-3-27-12.pdf adresinden alınmıştır
- Santiago, P. N., & Gall, T. L. (2016). *Acceptance and Commitment Therapy as a Spiritually Integrated Psychotherapy*. <https://doi-org.ezproxy.neu.edu.tr/10.1002/cvj.12040> adresinden alınmıştır

- Schore, A. N. (2014). *Psikoterapi Sanatının Bilimi*. Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Stewart, S. M., Bond, M. H., Chan, W., Zaman, R. M., Dar, R., & Anwar, M. (2003). Autonomy from parents and psychological adjustment in an interdependent culture. *Psychology and Developing Societies* , 31-49.
- Sümer, N. G. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları* , s. 42-59.
- Türkdoğan, T. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Çocuklukta Algıladıkları Ebeveyn Kabul-Reddi ile Yetişkinlikteki Psikolojik Uyum Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği* , Cilt/Volume 7, Sayı/Number 47, Ocak/January 2017; Sayfa/Pages 135-154.
- Twiselton, K., Stanton, S. C., Gillanders, D., & Bottomley, E. (2020). Exploration Between Psychological Flexibility Individual Well-being and Relationship Quality. *Personal Relationship Journal Special Issue* , 880-906.
- Uğur, Z. B. (2018). *Çocuk Sahibi Olmak İnsanları Mutlu Ediyor mu? Türkiye'den Bulgular*. www.dergipark.org.tr: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/817685> adresinden alınmıştır
- Uygur, S. S., & Karaca, R. (2020). Psikolojik Esneklik Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliği. *Turkish Studies - Education* , 3797-3826.
- Ünver, L. (2021). *Psikiyatri Hemşirelerinde Psikolojik Esneklik ve Profesyonel Yaşam Kalitesi Arasındaki İlişki*. www.abakusinonu.edu.tr: <http://abakus.inonu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11616/42432/685489.pdf?squence=1&isAllowed=y> adresinden alınmıştır
- Varan, A. E. (2006). Türkiye'de Ebeveyn ve Eş Kabul-Reddinin Bazı Ailesel, Psikolojik ve Sosyo-demografik Değişkenlerle İlişkisi: İlk Bulgular. Kişilerarası İlişkilerde Kabul ve Red 1. Uluslararası Kongresinde sunulan bildiri. İstanbul.
- Varan, A. (2003). *EKAR Kuramı Değerlendirme Araçlarının Türkiye Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması*. Ege Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Varan, A. (2003). Relation Between Perceived Parental Acceptance and Intimate Partner Acceptance in Turkey: Does History Repeat Itself? *Ethos* , 414-426.
- Veneziano, R. A. (2000). Perceived paternal ve maternal acceptance and rural African American and European American Youths' psychological adjustment . *Journal of Marriage and the Family* , 123-132.

- Walser, R. D., & O'Connell, M. (2020). *Acceptance and commitment therapy and the therapeutic relationship: Rupture and repair*. DOI: 10.1002/jclp.23114
adresinden alınmıştır
- Wang, M. (2019). Harsh parenting and adolescent aggression: Adolescents' effortful control as the mediator and parental warmth as the moderator. *Child Abuse and Neglect* .
- Williams, K. E., Ciarrochi, J., & Heaven, P. C. (2012). Inflexible Parents, Inflexible Kids: A 6-Year Longitudinal Study of Parenting Style and the Development of Psychological Flexibility in Adolescents. *Empirical Research* , 1053-1066.
- Yeşil, Ö. (2021). *Aile hekimliği polikliniğine başvuranlarda somatizasyon düzeyleri ve çocukluk çağı ruhsal travmaları arasındaki ilişki*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Zweig-Frank, H. &. (1991). Parents' emotional neglect and overprotection according to the recollections of patients with borderline personality disorder. *American Journal of Psychiatry* , 648-651.

EKLER

EK.1. Bilgilendirme Formu

KATILIMCI BİLGİLENDİRME FORMU

Ebeveyn Kabul-Reddinin Psikolojik Esneklikle İlişkisinde Somatizasyonun Aracı Rolünün Araştırılması

Bu çalışma ebeveyn kabul-reddinin psikolojik esneklikle ilişkisinde somatizasyonun aracı rolüne dair bir ilişki olup olmadığını anlamak adına yürütülmektedir. Buradan elde edilen veriler, anne-baba kabul ve reddinin kişilerin psikolojik esnekliklerine, bununla bağlantılı psikolojik sıkıntıları ne kadar bedenselleştirdiklerine ve psikopatolojilerine etkilerini saptamak ve bu soruna yönelik önleyici programlar geliştirmek için kullanılacaktır. Bu çalışmada size bir demografik bilgi formu ve bir dizi ölçek sunulacaktır. Demografik bilgi formu sizin yaş, cinsiyet gibi demografik özellikleriniz hakkında sorular içermektedir. Ölçekler ise anne-baba ilişkilerinizin boyutlarını, bir takım sorunlara yönelik psikolojik esnekliğinizin durumunu ve bedensel şikayetlerinizin durumunu ölçmektedir. Ölçeklerde vermiş olduğunuz cevaplar önceden de belirtildiği gibi gizli kalacaktır. Bu çalışma ile ilgili bir şikâyet, görüş veya sorunuz olursa çalışmanın araştırmacılarından biri olan Nur Aydoğan ve/veya Doç. Dr. Meryem Karaaziz iletişime geçmekten lütfen çekinmeyiniz. (mail: nurcelikel@hotmail.com, telefon: 05300753994 ve/veya meryem.karaaziz@neu.edu.tr, telefon: 05338749398). Eğer bu çalışma sizde belirli bir düzeyde stres yaratırsa bir uzman danışman ile iletişime geçebilirsiniz. Araştırmanın sonuçları ile ilgileniyorsanız Haziran 2022 tarihinden itibaren araştırmacı ile iletişime geçebilirsiniz.

EK.2. Aydınlatılmış Onam Formu

Ebeveyn Kabul-Reddinin Psikolojik Esneklikle İlişkisinde Somatizasyonun Aracı Rolünün Araştırılması

Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın Katılımcı,

Bu araştırma yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Bu anket, ebeveyn kabul-reddi ile psikolojik esneklik arasında bir ilişki olup olmadığına, bir ilişki varsa bunda somatizasyonun nasıl bir rolü olduğuna dair bilgi edinebilmemiz için yapmakta olduğumuz araştırmanın bir parçasıdır. Aşağıda bulunan anketi doldurarak, araştırmaya katılmayı kabul etmiş olacaksınız.

Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayalıdır. Bu çalışma sürecince toplanan veriler, grup halinde değerlendirilecek ve elde edilen veriler yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Bu konuyla ilgili herhangi bir sorunuz veya endişeniz olursa, bize aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

Neu Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi Nur Aydoğan: nurcelikel@hotmail.com

Tez Danışmanım Doç. Dr. Meryem Karaaziz: meryem.karaaziz@neu.edu.tr

EK.3.Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz:

- Kadın
 Erkek

2. Doğum yılınız:**3. Eğitim düzeyiniz**

- İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Üniversite/Yüksekokul
 Lisansüstü

EK.4.Yetişkin Anne-Baba Kabul Ve Red Ölçeği

Yetişkin EKRÖ: Anne (Kısa Form)

Bu sayfada anne-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve annenizin siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin annenizin size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “ Hemen hemen her zaman doğru”, “Bazen doğru”, “Nadiren doğru” veya “Hiçbir zaman doğru değil” şıklarından birini işaretleyiniz.

ANNEM	DOĞRU			DOĞRU DEĞİL
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öperdi.	☒	☐	☐	☐

EK.5. Yetişkin Anne-Baba Kabul Ve Reddi Ölçeği

Yetişkin EKRÖ: Baba (Kısa Form)

Bu sayfada baba-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve babanızın siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün.

Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin babanızın size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, " Hemen hemen her zaman doğru", "Bazen doğru", "Nadiren doğru" veya "Hiçbir zaman doğru değil" şıklarından birini işaretleyiniz.

BABAM	DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
	<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
İyi davrandığımda bana sarılır ve beni öperdi.	☒	☐	☐	☐

EK.6. Psikolojik Esneklik Ölçeği

Psikolojik Esneklik Ölçeği

Aşağıda psikolojik esneklik düzeyinizi ölçmeye ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizden, kendi yaşantınızı dikkate alarak aşağıdaki ifadeleri değerlendirmeniz istenmektedir. Her bir maddeye katılma durumunuza göre 7 aralıklı ölçek üzerinde, ilgili rakam üzerine çarpı (X) koyarak gösteriniz.

		Hiç katılmıyorum						Tamamen katılıyorum
	<p>Hiç Tamamen</p> <p>Katılmıyorum Katılıyorum</p> <p>1-----2-----3-----4-----5-----6----- --7</p>							
1.	Benim için neyin önemli olduğunu ve hayatımda gelmek istediğim noktayı biliyorum.	1	2	3	4	5	6	7
2.	Duygu ve düşüncelerin ortaya çıkmasını engellemek için bir şeylerle meşgul olmaya çalışırım.	1	2	3	4	5	6	7

EK.7. Bradford Somatik Envanteri

BSI-44 Bradford Bedensel Belirti Envanteri Anketi Nasıl Dolduracaksınız: Son bir ay içinde herhangi bir bedensel belirtinizin olup olmadığını öğrenmek istiyoruz.

Lütfen aşağıdaki tüm sorular için en uygun seçeneği işaretleyin. Burada yalnızca son bir aydaki belirtilerinizi öğrenmek istiyoruz, daha önce ya da geçmişte varolanları değil. Tüm soruları yanıtlamaya çalışmanız çok önemlidir. Yardımlarınız ve katkınız için içtenlikle teşekkür ederiz. ÖLÇEĞİN GEÇERLİ OLABİLMESİ İÇİN TÜM MADDELERİN DOLDURULMASINA ÖZEN GÖSTERİNİZ.

Son bir ay boyunca...	Yok	Geçen ay 15 Günden daha AZ var	Geçen ay 15 Günden daha ÇOK var
1. Şiddetli baş ağrılarınız oldu mu?	☐	☐	☐
2. Midenizde çarpıntı ya da hareket eden bir şey hissi oldu mu?	☐	☐	☐
3. Boynunuz ve omzunuzda ağrı veya gerginlik hissettiniz mi?	☐	☐	☐
4. Cildinizde yanma ya da kaşıntı hissi oldu mu?	☐	☐	☐
5. Kafanız, dışarıdan sınıksı bir şekilde bastırılıyormuş gibi bir sıkışma hissi oldu mu?	☐	☐	☐

EK.8.Ölçek İzinleri**BRADFORD SOMATİK ENVANTERİ**

On Tue, 1 Mar 2022 at 22:47, NUR AYDOĞAN <20212867@std.neu.edu.tr> wrote:

Sayın Samet Köse,

Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Bölümünde Yüksek Lisans yapmaktayım. DOÇ. DR. MERYEM KARAAZİZ ile birlikte “Ebeveyn kabul reddinin psikolojik sağlamlıkla ilişkisinde somatizasyonun aracı rolü” üzerine yüksek lisans tezi yapacağım.

Geçerlilik ve Güvenirlilik çalışması yaptığımız “Bradford Somatik Envanteri”ni kullanmak için izin ve onayınızı talep ediyoruz. Eğer onayınız varsa formu da ekte göndermeniz mümkünse sevinirim.

Saygılarımla

Nur Aydoğan

YANIT:

On Wed 2 Mar 2022 at 11:13 am SAMET KOSE sametkose@gmail.com wrote:

Merhaba Sevgili Nur,

Elbette tez çalışmada Türkçe BSI-44 kullanman beni sevindirir.

Ölçeği, derecelendirme formunu, geçerlik-güvenirlilik çalışmasını ekte gönderiyorum.

Meryem Hocamıza ve Kıbrıs'a selam ve sevgilerimi gönderiyorum.

İçtenlikle,

Samet

Yetişkin Anne Baba Kabul-Red Ölçeği

Feb 8.2022, 08:11

ronald.rohner@uconn.edu

Dear Mr. Ronald ROHNER,

I am doing my master's degree in Clinical Psychology at the Near East University in the Turkish Republic of Northern Cyprus. I would like to use the Turkish version of your scale while researching my master's thesis "The mediating role of somatization in the relationship between parental acceptance-rejection and psychological flexibility".

I request your permission and approval for the use of scale.

Best regards,

Nur Aydogan
nurcelikel@hotmail.com
Türkiye

Yanıt:

Rohner, Ronald P. <r.rohner@uconn.edu>

Feb 8,
2022, 6:59
PM

to Ebru, ferkman@gmail.com, Behire, Selenga, me

Hello Nur,

We will gladly send you the measures you requested. Usually there is a copyright license fee requested, but because of the precipitous loss of value of the TL, we are sending the measure to Turkish researchers at no cost. As a future clinical psychologist, you may also want to be in touch with the people in cc:.

After collecting data from respondents, to score the measures, go to <http://parscore6.appspot.com> and **using a Gmail account** (we are hosted on the Google cloud), register your project. Answer all questions in affirmative. You will

then be ready to score. **USE THE HELP VIDEO FOR EASY USE OF THE PROGRAM.** Use the following protocol to enter item scores:

The scoring program does all reverse-scoring for you, as well as computes for missing data. This email grants permission to use the measures in person or online. International copyright law forbids release of these measures to any third party.

We would appreciate a copy of the thesis (or an English Abstract) to archive in the Rohner Center. We will cite it in our online bibliography.

Warm regards,

Nancy

Nancy D. Rohner

Rohner Research Publications

255 Codfish Falls Road

Storrs Mansfield, CT 06268

USA

Telephone: 860 429 6217 www.rohnerresearchpublications.com

Ronald P. Rohner, Ph.D.

Professor Emeritus and Director

Ronald and Nancy Rohner Center

for the Study of Interpersonal Acceptance and Rejection,

Human Development and Family Sciences, Unit 1058

University of Connecticut Storrs, CT 06269-1058 USA

860.486.0073 phone 860.486.3915 FAX csiar.uconn.edu

email: r.rohner@uconn.edu

Psikolojik Esneklik Ölçeği

22.01.22 @karakussena@outlook.com

Sayın Sena Karakuş,
Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji’de yüksek lisans yapmaktayım. Doç. Dr. Meryem Karaaziz ile birlikte yapacağımız “Ebeveyn kabul-reddinin psikolojik esneklik ilişkisinde Somatizasyonun aracı rolü” konulu tezimiz için psikolojik esneklik ölçeğinizin kullanım iznini talep ediyoruz.

Saygılarımla,

Yanıt:

Gönderen: Sena Karakuş <karakussena@outlook.com>

Gönderildi: Saturday, January 22, 2022 3:18:04 PM

Kime: nurcelikel@hotmail.com <nurcelikel@hotmail.com>

Konu: ölçek izni

Merhaba tabi ki kullanabilirsiniz. Size ekte değerlendirme ve ölçeği iletiyorum. Değerlendirme kısmında ufak değişiklik var o yüzden gönderdiğim eki kullanmanızı rica ediyorum. Ölçekten toplam puan alınabilmektedir. Derecelendirme için ise aralıklar verilmemektedir. Derecelendirme ölçeği şeklindedir ölçek. Kişi 1 ile 7 arasında kendine uygun olan seçeneği işaretler. Kolaylıklar dilerim.

Konu çok ilgimi çekti sonuçları benimle de paylaşılırsanız çok sevinirim ???

EK.9.Etik Kurul Onayı

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

09.05.2022

Sayın Nur Aydoğan

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2022/1261 proje numaralı ve "Ebeveyn Kabul- Reddinin Psikolojik Esneklikle İlişkinde Somatizasyonun Aracı Rolü" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz.

Direnç Kanol

Doçent Doktor Direnç Kanol

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Raportörü

EK.10. İntihal Raporu

kt			
ORJİNALLIK RAPORU			
% 14	% 13	% 2	% 7
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
BİRİNCİL KAYNAKLAR			
1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı		% 4
2	dergipark.Org.Tr İnternet Kaynağı		% 2
3	Submitted to Cyprus International University Öğrenci Ödevi		% 1
4	adudspace.adu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı		% 1
5	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı		% 1
6	acikerisim.karatay.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı		<% 1
7	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı		<% 1
8	Submitted to Girne American University Öğrenci Ödevi		<% 1
9	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı		<% 1

EK.11.Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı- Soyadı: Nur Aydoğan

Eğitim Durumu

Lisans: Yakın Doğu Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, 2007, KKTC

Yüksek Lisans: Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı (Tezsiz), 2010, KKTC

Yüksek Lisans: Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı (Tezli), 2022, KKTC

Eğitimler

07.2019	DBE-DAVRANIŞ BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, EMRE KONUK
EMDR-1. DÜZEY
06.2013-2016.	PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ-DR.TAHİR ÖZAKKAŞ
12. BÜTÜNCÜL PSİKOTERAPİ EĞİTİMİ
2013-	ÇOCUK TESTLERİ EĞİTİMİ (11 TEST)
PDR DERNEĞİ&KİM PSİKOLOJİ-ÇAĞLA TUĞBA DÖRTLÜOĞLU
07.2012	ODTÜ—SEM PROF. DR. HÜROL FIŞILOĞLU
AİLE VE ÇİFT TERAPİSİ II.SEVİYE EĞİTİM
09.2011/11.2011/
12.2011/01.2012	PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ DR.TAHİR ÖZAKKAŞ
KLİNİK HİPNOZ EĞİTİMİ
08.2011	ODTÜ—SEM PROF. DR. HÜROL FIŞILOĞLU
AİLE VE ÇİFT TERAPİSİ I.SEVİYE EĞİTİM
04.2011	PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ
KISA DİNAMİK PSİKOTERAPİ ATÖLYE ÇALIŞMASI-
HANNA LEVENSON
01.2011	PSİKOTERAPİ ENSTİTÜSÜ DR. TAHİR ÖZAKKAŞ
BÜTÜNCÜL PSİKOTERAPİ TEMEL EĞİTİM (20 SAAT)

- 06.2009 **ANKARA GELİŞİMSEL ÇOCUK NÖROLOJİSİ
DERNEĞİ KALBIYE YALAZ**
DENVERII 0-6 YAŞ ÇOCUK GELİŞİM TARAMA TESTİ
- 04.2008-01.2009 **Klinik testler: Rorschach, Tat, MMPI, BENDER
GESTALT**
- 03.2006 **WIESBADEN ACADEMY OF PSYCHOTHERAPY**
120 saatlik Temel Psikoterapi Eğitimi